

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

Tutkimuksia

2007

5

MAIJA MERIMAA

Kohtauspaikkoina netti ja rokki – kulttuuri kaupunki uudistuksessa

Arvio Urban kulttuuri -hankkeesta Helsingin
Kontulassa vuosina 2002–2006

Verkossa

ISSN 1796-7228

ISBN 978-952-473-934-4

Painettu

ISSN 1455-724X

ISBN 978-952-473-933-7

LISÄTIETOJA

Eeva-Liisa Broman, p. (09) 310 43934

Sisällys

Esipuhe	5
Förord	7
Preface	9
Johdanto	11
Urban kulttuurin kontekstit	13
Kontula Helsingin alueellisen erilaistumisen näkökulmasta	13
Urban II -yhteisöaloiteohjelma	14
Kulttuurityö asuinalueiden sosiaalisena kohennuksena	16
Arviontikohde ja käytetty aineisto	19
Urban kulttuuri -hankekokonaisuus	19
Arvioinnin keskeiset kysymykset ja aineisto	21
Urban kulttuuri yleisesti	23
Hankekokonaisuuden tuntemus	23
Urban kulttuuri mediassa	25
Tietokonepiste	28
Kävijäkyselyyn vastanneet	28
Kontupiste ja tietoyhteiskunnan saavutettavuus	29
Koneiden käyttö Kontupisteessä	31
Kontupiste kulttuurikeskuksena ja KontuFestari	34
Sisältöhankeiden kiinnostavuus	34
Nettirohkeus -tietokonekurssit	36
Albumit auki -galleria	37
Urban TV:n video- ja radiokurssit	40
KontuFestari	44
Yhteenveto	47
Tiivistelmä	50
Sammandrag	53
Abstract	56
Liite 1 suosituksia teknologiatuvalle	59
Lähteet	64

Esipuhe

”Urban-kulttuuria voi pitää hankkeena, jossa oli paljon potentiaalia ja hyviä ideoita”, toteaa valtiotieteiden maisteri Maija Merimaa Urban-kulttuuri hankkeen arvioinnissaan. Ansiokkaassa raportissa Merimaa kuvaa kattavasti Urban-kulttuuri hankkeen toimintatavat ja kokemukset vuodenvaihteessa 2005–06 ja esittää kehittämissideoita keräämänsä palautteen avulla.

Internet on nykyään kohtaamispaikka monelle. Lukuisat eurooppalaiset vieraat ovat ajaneet metrolla Kontulaan tutustumaan Kontupisteeseen ja sieltä käsin tehtyihin kulttuurin ja tietotekniikan sofistikoituihin yhdistelmiin. Albumit auki -nettigalleria houkutteli kontulalaiset tuomaan valokuva-albuminsa Kontupisteeseen, missä kuvat skannattiin nettiin. Helsinki-aiheisia valokuvia käytiin katsomassa ja kommentoimassa kotikaupungissa ja ympäri maailmaa omalta tietokoneelta. Lukuisat näyttelyt Kontulassa ja Helsingin keskustassa esittelivät gallerian aarteita helsinkiläisille – tutustumisretkeä saattoi jatkaa netissä.

Myös musiikki yhdistää. Neljänä kesänä Kontulan Kelkkapuistossa pidettiin KontuFestari, jonka ohjelmisto tarjosi laatuesityksiä kaikenikäisille. Maksuton festari kohosi heti Itä-Helsingin suurimmaksi kulttuuritapahtumaksi yli 10 000 hengen yleisöllään. Tästä urheiluseura FC Konnun järjestämästä tapahtumasta kontulalaiset ovat ylpeitä, mikä näkyy hyvin Kontulan alueportaalin www.kontula.com keskustelupalstalla. Toivottavasti traditio jatkuu ja pysyy yhtä elinvoimaisena niin, että tulevaisuudessakin helsinkiläisillä on syytä käydä Kontulassa tutustumassa tähän maamme tunnetuimpaan lähiöön.

Merimaa pohtii kiinnostavalla tavalla kulttuurityön merkitystä kaupunki uudistuksessa ja arvioi siihen kohdistuneen joskus kohtuuttomankin suurien odotuksia muualla Euroopassa. Näinhän on jokaisen uuden ja uusvanhan ”tempun” tai ”reseptin” kanssa. Miten mielellämme löytäisimme yksinkertaisen tavan vähentää alueellista eriarvoisuutta ja segregatiota. Yhden idean uudistusten aika alkaa kuitenkin olla ohi, oli se idea sitten rakennusten tai fyysisen ympäristön kunnostusta, sosiaalisten ongelmien lievittämistä, kulttuurityötä, median kautta vaikuttamista tai kansalisdemokratiaa. Vaikeus onkin siinä, miten osata onnistuneesti yhdistää näitä kaikkia ja monia muita työtapoja ja niiden lisäksi rakenteellisia uudistuksia.

Merimaa esittää paljon kysymyksiä ja monia näkökulmia. Kiitos siitä! Raportin tulokset kertovat, että kontulalaiset haluavat Kontupisteen ja KontuFestarin säilyvän. Ja näin näyttää käyneen.

Eeva-Liisa Broman
Urban II-ohjelman
projektipäällikkö

Markus R. Laine
vs. tutkimusprofessori

Förord

Urban Kultur kan ses som ett projekt med stor potential och goda idéer, konstaterar pol.mag. Maija Merimaa i sin projektutvärdering. I den förtjänstfulla rapporten beskriver Merimaa träffande projektets arbetssätt och de erfarenheter det givit vid årsskiftet 2005-06, och kommer med idéer utgående från de kommentarer hon samlat in.

Internet är en träffpunkt för många. Talrika är även de gäster från övriga Europa som satts på metron till Gårdsbacka för att bekanta sig med Kontupiste och de sofistikerade kombinationer av kultur och ICT som man där tagit fram. Webb Galleriet Albumit auki inbjöd gårdsbackaborna att hämta fotografier till Kontupiste, där de skannades för webben. Därpå kunde helsingforsbor och andra se och kommentera bilderna. Ett flertal utställningar med fotografierna hölls i Gårdsbacka och i centrala Helsingfors – och besökarna kunde fortsätta upptäcktsfärden hemma på datorn.

Även musiken förenar. Fyra somrar ordnades KontuFestari, en festival med högklassigt program för alla åldrar. Den var gratis, och blev snabbt det största kulturevenemanget i östra Helsingfors, med över 10 000 besökare. Arrangören, fotbollsklubben FC Kontu, väckte gårdsbackabornas hembygdskänsla och stolthet, vilket märkts på diskussionsforumet www.kontula.com. Förhoppningsvis lever traditionen kvar och frodas så att helsingforsborna även i framtiden har orsak att åka till Gårdsbacka för att bekanta sig med denna vårt lands berömdaste förort.

Merimaa begrundar på ett intressant sätt kulturarbetets betydelse för urban förnyelse, och gör bedömningen att man på andra håll i Europa kanske ställt rentav för höga förväntningar på det. Så är det ju i och för sig med de flesta nya och nygamla ”knep” eller ”recept”. Hur gärna skulle vi inte hitta på ett enkelt sätt att minska på lokal ojämlikhet och segregation. Men nu börjar den tid då man trodde på en enda saliggörande idé vara över, oavsett idén gäller fysisk upprustning av byggnader och miljö, lindrade sociala problem, kulturarbete, mediapåverkan eller invånardemokrati. Svårigheten idag är att kunna förena alla dessa olika arbetssätt och dessutom göra strukturella reformer.

Merimaa kommer med många frågor och synpunkter. Det skall hon ha tack för!
Rapporten pekar helt klart på att gårdsbackaborna vill hålla Kontupiste och
KontuFestari kvar. Och så tycks det hålla på att gå.

Eeva-Liisa Broman
projektchef för programmet
Urban II i Helsingfors

Markus R. Laine
tf. forskningsprofessor

Preface

Urban-kulttuuri can be seen as a project with a large potential and good ideas, is Maija Merimaa MSc: s conclusion in her project evaluation. In this meritorious report, Merimaa aptly describes the work of the project and the experiences it had given by January 2006, and presents ideas from the comments she had collected.

The Internet is a meeting place for the masses. Numerous are also the guests from other parts of Europe that have been sent by metro to Kontula to get acquainted with the Kontupiste centre and the sophisticated combinations of arts and culture and ICT that have been elaborated there. The web gallery Albumit auki invited locals to bring their photographs to Kontupiste to get them scanned for the website. The Internet audience then had the opportunity to see and comment the photos. Several exhibitions of the photos were held in Kontula and central Helsinki, and visitors could go on with the exploration by their computers at home.

Music, too, can bring people together. For four summers, the KontuFestari festival provided classy entertainment for local residents. This free event soon became the biggest cultural offering of eastern Helsinki, with over 10 000 visitors annually. The organiser, football club FC Kontu, had managed to mobilise the local patriotism and pride of the residents, a fact which is clearly evident from the discussion forum www.kontula.com. Hopefully the tradition will survive and thrive so that other Helsinki resident in future, too, will have a good reason to go to Kontula and get acquainted with this famous neighbourhood.

Merimaa interestingly analyses the role of arts and culture for urban regeneration, and makes the observation that expectations in other parts of Europe may even have been too high in this respect. This, of course, applies to most other new “tricks” or “recipes” as well. We all agree that it would be ideal if we were able to find an easy way to reduce local inequality and segregation. But today, belief in one single helping factor is over, be it in physical improvement of buildings and environment, reduced anti-social behaviour, arts and culture, media coverage or inclusion. The difficulty today is to be able to combine these measures and to come up with structural reform.

Merimaa has many questions and comments from many angles. Many thanks for these! Her report clearly shows that people in Kontula want to keep the Kontupiste centre and the KontuFestari festival. And, in fact, that seems to be the way things are going.

Eeva-Liisa Broman
Project Manager for the
Urban II programme in Helsinki

Markus R. Laine
Acting Research Professor

Johdanto

Tämä on arviointitutkimus Kontulassa toimivasta Urban II -yhteisöaloiteohjelman hankkeesta, Urban kulttuurista. Urban II oli EU-rahoitteinen, sosiaalisesti heikkojen kaupunkialueiden kohentamiseen pyrkivä ohjelma, joka koostui useista erillisistä alaprojekteista. Ohjelmassa pyrittiin löytämään innovatiivisia keinoja ehkäistä kaupunkialueiden eriarvoistumista sekä vastaamaan sosiaalisen segregaaation aiheuttamiin ongelmiin.

Urban kulttuuri oli koontihanke, joka käsitti kuusi alahanketta. Hanketta koordinoi Helsingin kaupungin kulttuuriasiankeskuksen tytäryhtiö, Lasipalatsin Mediakeskus Oy. Hankkeen muut toimijat olivat yhdistyksiä ja seuroja. Urban kulttuurin toimiaika oli 2002–2006. Sen keskuspaikkana oli Kontulan ostoskeskukseen 129 neliömetrin liikehuoneistoon perustettu ilmainen ”ostariolohuone” eli yhdellätoista tietokoneella varustettu teknologiatupa, Kontupiste.

Iltaisin Kontupiste muuttui pieneksi kulttuurikeskukseksi, jossa järjestettiin tietokonekursseja sekä video- ja radiotyöpajoja. Lisäksi tilaa käytettiin satunnaisesti tapahtumien järjestämiseen. Kontupisteessä järjestetyn toiminnan ohella hankkeeseen kuuluivat paikallisen jalkapalloseuran FC Konnun järjestämä musiikkitapahtuma KontuFestari sekä koululaisia kaupungin kulttuuritarjontaan tutustuttavat Annantalon taidekeskuksen järjestämät kulttuurikursit.

Urban kulttuuri -hankkeen tarkoitus oli luoda alusta asukkaiden omaehtoiselle kulttuuritoiminnalle. Toimintatapana se edusti länsimaissa 1990-luvun lopulta lähtien yleistynyttä käytäntöä kohentaa kaupunkialueita kulttuuritoiminnan avulla. Tämän lisäksi Urban kulttuuri oli myös tietoyhteiskunnan osallisuutta edistävä hanke – sen lähtökohtana oli uuden teknologian ja kulttuuristen sisältöjen kohtaaminen. Suurin osa Urban kulttuurin alahankkeista oli tietoyhteiskunnan mahdollisuuksia hyödyntäviä kulttuurihankkeita, joiden yhtenä tarkoituksena oli tarjota sisällöntuotannon myötä kannustimia tietoyhteiskunnan osallisuuteen.

Huolimatta siitä, että kulttuurityö on nostettu esiin merkittävänä keinona kohentaa sosiaalisesti heikkoja kaupunkialueita, ei sen sosiaalisista vaikutuksista ole selvyttä. Tässä arvioinnissa kulttuurityöstä nostetaan esiin keskeisinä tekijöinä kolme asiaa – ketkä käyttivät Kontupistettä, miten palvelu suhtautui kaupungin muuhun kulttuurikenttään, miten tällainen toiminta suhtautui asuin-

alueen tarjoaminen toimintamahdollisuuksien kokonaisuuteen, sekä voiko Urban kulttuuri -hankkeen ajatella vaikuttaneen Kontulan imagoon.

Tutkimuksen aineisto perustuu joulukuussa 2005 ja tammikuussa 2006 tehtyihin käyttäjäkyselyihin, lyhyeen katugallupiin, hankkeen toimintakertomuksiin, aiemmin kerättyihin kurssipalautteisiin, hankkeesta kerättyihin tilastoihin, hankkeen media-arkistoon sekä hankkeen keskeisten toimijoiden haastatteluihin. Selvityksen on ohjausryhmän tuella toteuttanut valtiotieteiden yliopilas Maija Merimaa.

Urban kulttuurin kontekstit

Kontula Helsingin alueellisen erilaistumisen näkökulmasta

Kontula on yksi Helsingin vanhimmista lähiöistä. Se on myös yksi Helsingin suurimmista: yksistään Kontulassa on kolmetoistatuhatta asukasta. Jos mukaan lasketaan lähialueet – Kivikko, Kurkimäki, Mellunmäki, Myllypuro ja Vesala – nousee alueen asukasluku kolmeenkymmeneenviiteentuhanteen. Aluksi 1960-luvulla perustettu Kontula oli haluttu asuinpaikka, mutta 1970-luvulla lähiö oli sosiaalisesti levoton ja se leimautui ongelmalähiökeskustelun symboliksi. 1980-luvulla Kontulan sosiaalinen tilanne koheni, mutta 1990-luvun lama jätti lähiöön jäljet. Alueen työttömyysprosentti nousi, asukkaiden tulotaso laski ja samaan aikaan lähiöön myös sijoitettiin runsaasti maahanmuuttajia. (Kokkonen 2002.)

Sosioekonomista väestörakennetta mittaavien indikaattoreiden perusteella Helsinki oli varsin tasa-arvoinen kaupunki, kunnes lama muokkasi kaupungin sosioekonomista maantiedettä 1990-luvun alussa (Lankinen 2001, 52). Lama aiheutti huono-osaisuuden kasvua eri puolilla kaupunkia, mutta osa alueista kärsi siitä enemmän kuin toiset. Pahiten kärsineet alueet, Kontula mukaan luettuna, ovat toipuneet lamasta muuta kaupunkia hitaammin. (Lankinen 2003, 47–49.) Lisäksi hyväosaisten muuttoliike pääkaupunkiseudun parempiin osiin saattaa kasvattaa alueiden sosioekonomista epätasa-arvoa (Vaattovaara 2000).

Nykyään Kontulan työttömyysaste on 16 prosenttia ja maahanmuuttajien osuus väestöstä kaksi kertaa kaupungin keskiarvoa korkeampi (<http://www.aluesarjat.fi>). Urban II ohjelma-asiakirjan (2001, 9) mukaan ohjelman kohdealue on todettu useissa alueellisia eroja mitanneissa tutkimuksissa yhdeksi pääkaupunkiseudun vaikeimmista, mikäli tarkastellaan huono-osaisuuden eri tunnuslukuja kuten pitkäaikaistyöttömyyttä, alhaista tulotasoa, toimeentulotuen asiakkuutta, lastensuojelun asiakkuutta, sairastuvuutta ja rikollisuutta.

Toiminnallisesti Kontula on monipuolinen lähiö. Lähiön sekä maantieteellinen että sosiaalinen keskipiste on vuonna 1967 avattu ostoskeskus, joka on edelleen Helsingin suurin avo-ostoskeskus (Kokkonen 2002). Se on myös palvelutarjonnaltaan runsas. Peruspalveluiden, kuten ruokakauppojen ja pankin lisäksi ostoskeskus tarjoaa myös vapaa-ajan palveluita. Siellä on kirjasto, Hel-

singin suurin nuorisotalo, uimahalli, tanssikoulu, itsepuolustuskoulu ja kuntosali. Kontulassa on vapaa-ajanpalveluja muuallakin kuin ostoskeskuksella. Nuorten toimintakeskuksen lisäksi alueella on myös kaksi muuta nuorisotaloa, skeittihalli ja vartin kävelyn päässä metrolta Vesalassa sijaitseva taidekulma. Alueella toimii 39 järjestöä ja seuraa. (<http://www.kontula.com>.) Kontula ei myöskään ole erillinen saareke: metrolla matka Itäkeskukseen vie neljä ja Rautatieasemalle seitsemäntoista minuuttia.

Vaikka Helsingissä on havaittavissa alueellista eriarvoistumista, segregaaation vakavuudesta ei vallitse yksimielisyyttä. Esimerkiksi Irene Roivainen esitti väitöskirjassaan vuonna 1999, että lähiöongelmassa on kyse ensisijaisesti median luomasta mielikuvasta. Asukaskyselyiden voi tulkita tukevan Roivaisen väitettä, sillä asukkaat ilmaisevat kaikissa lähiöissä niiden maineesta riippumatta olevansa suunnilleen yhtä tyytyväisiä asuinalueeseensa (ks. esim. Korhonen 2003; Eronen ym, 2002). Toisaalta segregaaatio ei ole tila vaan, prosessi. Vaikka Helsinki ei ole vielä voimakkaasti segregoitunut, voi alueellisen eriarvoisuuden kasvu olla merkillepantavaa, sillä Keski-Euroopassa lähiöiden ongelmien kärjistyminen oli varsin nopeaa. (ks. Atkinson 2000.)

Mikäli kaupunkialueiden eriarvoistumiskehitys jatkuu, saattaa Helsinki seurata Keski-Euroopan kehitystä. Ranskalainen tutkija Loïc Wacquant (1996) on kehittänyt käsitteen kehkeytyvä marginalisaatio, jolla hän kuvaa taloudellissosiaalisen huono-osaisuuden keskittymisen aiheuttamia sosiaalisia ongelmia, jotka ovat vasta tuloillaan. Alueen maine on tässä keskeisessä asemassa, sillä yksi marginalisaation merkki on alueeseen liittyvä stigma. Tämän käsitteen on esitetty kuvaavan myös Helsingin sosiaalisesti heikkojen lähiöitä, joiden ongelmat liittyvät toistaiseksi ehkä enemmän maineeseen kuin alueiden arkeen (Karisto & ym. 2003).

Urban II -yhteisöaloiteohjelma

Urban II oli yksi EU:n neljästä rakennerahastoaloitteesta. Sen tavoitteena oli löytää innovatiivisia ratkaisuja taantuvien kaupunkialueiden ongelmiin. Ohjelman tausta juontaa 1980-luvun lopulle, jolloin Euroopassa alettiin huolestua kaupunkialueiden sosiaalisen eriarvoistumisen kasvusta. Urban II ei ollut yhtenäinen kokonaisuus, vaan se oli sateenvarjo erilaisille projekteille, jotka pyrkivät kaupunkien niin taloudelliseen, sosiaaliseen kuin fyysiseenkin kohentamiseen. (Kuoppala ym. 2004.)

Helsinki oli mukana Urban-ohjelmassa toista kautta. Vuosille 2001–2006 ajoittuvan ohjelman toiseen vaiheeseen Helsinki osallistui yhteisellä ohjelmalla Vantaan kanssa. Ohjelman ydinalueita olivat Myllypuro, Kontula, Länsimäki ja Hakunila sekä näihin tukeutuvat uudet kaupunginosat kuten Vesala ja Kivikko. Neljänkymmenenviidentuhannen asukkaan aluekokonaisuus oli sosiaalisilla indikaattoreilla mitattuna muuta kaupunkia heikempi. Helsingin ja Vantaan ohjelman päämääränä oli ”ongelmallisten kaupunkialueiden taloudellinen ja sosiaalinen elvyttäminen sekä kestävän kehityksen edistäminen”. (Urban II -ohjelma 2001.)

Ohjelman päästrategiat olivat ohjelma-alueen:

- 1) yritystoiminnan ja työllisyyden kehittäminen kumppanuuden ja palvelujen kehittämisen avulla.
- 2) asukkaiden omatoimisuuden tukeminen ja syrjäytymisen torjuminen tarjoamalla asukkaille osallistumismahdollisuuksia ympäristön laadun ja tietoyhteiskunnan kehittämiseen sekä luomalla uusia yhteistyö- ja palvelumalleja.

Lisäksi koko ohjelman läpäiseviä strategioita olivat tietoyhteiskunnan mahdollisuuksien hyödyntäminen, kestävä kaupunkikehitys, monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo. (Ohjelma-asiakirja 2001.)

Urban II -ohjelman hallinto- ja maksuviranomaisina toimivat Helsingin ja Vantaan kaupungit. Ohjelma pyrki hallintokuntien väliseen yhteistyöhön, ja sen toimijoina Helsingissä olivat kaupungin eri hallintokunnat. Kaupungin kumppaneina jatkoivat tärkeimmät palvelujen tuottamiseen ja kehittämiseen osallistuvat tahot. Uusina painotuksina ohjelman toisella kaudella olivat tietoyhteiskunta, kulttuuri ja lapset ja nuoret. (Ohjelma-asiakirja 2001.)

Helsingin Urban II -ohjelman resurssit eivät riittäneet laaja-alaisiin interventioihin, vaan sen pyrkimyksenä oli uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittäminen. Helsingin Urban II -ohjelmaa on luonnehdittu kokoluokkaansa nähden varsin monipuoliseksi kokonaisuudeksi. (Kuoppala ym 2004.) Helsingissä Urban ohjelmaa tuki osittain samoille alueille kohdennettu Lähiöprojekti. Lähiöprojektin puitteissa alueelle kohdennettiin paitsi sosiaaliseen, myös fyysiseen ympäristöön kohdentuvia toimenpiteitä, jotka oli rajattu Urban II -ohjelman ulkopuolelle.

Kulttuurityö asuinalueiden sosiaalisena kohennuksena

Kulttuurihankkeiden nivominen mukaan sosiaalisesti heikkojen kaupunkialueiden kohennukseen on yleistynyt länsimaissa 1990-luvun lopulta lähtien. Tällä hetkellä kulttuuriaktiviteeteista toivotaan yhtä ratkaisua sosiaalisesti heikkojen kaupunkialueiden kohentamiseksi. (Stevenson 2004, Miles 2005). Vaikka Suomessa sosiaalisektori on pitkään suhtautunut kulttuuritoimintaan ”hyvänä vihollisena”, ovat ei-ongelmakeskeiset, elämänlaadun parantamiseen keskittyvät hankkeet yleistyneet sosiaaliseen kohentamiseen pyrkivässä asuin-alueuetyössä (Karisto ym. 2003).

Heikoille alueille kohdennetun kulttuuritoiminnan on esitetty muun muassa vahvistavan paikallisia identiteettejä, rohkaisevan osallistumista ja luovan sosiaalista koheesiota (ks esim. Landry & Bianchini 1998). Tosin kriittinen tarkastelu kulttuuritoiminnan sosiaalisista vaikutuksista on ollut melko vähäistä (Stevenson 2004). Tästä huolimatta alueellisen kulttuuritoiminnan sosiaalista merkitystä kiistetään harvoin, mutta vakiintuneita mittareita kulttuuritoiminnan sosiaalisten vaikutusten arvioimiseksi ei myöskään ole (Evans 2005).

Kulttuuripolitiikassa on viimeisten kymmenen vuoden aikana korostettu erityisesti saavutettavuutta – olennaisena on nähty, että kulttuuritoimintaan tarjotaan mahdollisuus osallistua (Kangas 1999). Alueellisen kulttuuritoiminnan, etenkin jos sitä tarjotaan sosiaalisesti heikoilla alueilla ilmaiseksi tai edullisesti, voi nähdä pyrkimyksenä parantaa kulttuuritoiminnan saavutettavuutta sekä tarjoavan osallistumisen mahdollisuuksia niille, jotka eivät muuten välttämättä osallistuisi. Alueellisten toimintamahdollisuuksien ja asukkaiden elämänlaadun parantamiseen keskittyvää asuinalueuetyötä – kuten kulttuuriharrastustoimintaa – on kuitenkin kritisoitu siitä, että niiden hyöty kohdistuu ensisijaisesti hyväosaisille asukkaille eikä niinkään integroi heikompia yksilöitä mukaan. Esimerkiksi lähiöliikunnassa käyvien enemmistö on työssäkäyviä naisia, ei alueen työttömiä. (ks Korhonen 2003.)

Toisaalta kulttuuritoiminnan hyöty ei kohdennu vain niihin, jotka käyttävät palvelua. Asukaskyselyissä on ilmennyt, että asukkaat toivovat alueelleen harrastusmahdollisuuksia. Alueellisissa harrastuspalveluissa on huomionarvoista myös se, että niitä pidetään tarpeellisina riippumatta siitä, kokeeko itsellään olevan niille tarvetta. (Eronen ym 2002. Korhonen 2003, Seppänen 2001.) Lisäksi on esitetty, että huono-osaisten alueiden hyväosaiset asukkaat suunnittelevat vähemmän todennäköisesti muuttoa pois alueelta, mikäli he

ovat tyytyväisiä alueen tarjoamiin mahdollisuuksiin (ks Seppänen 2001). Tätä kannalta alueellisen harrastustoiminnan voi nähdä yhtenä keinona ehkäistä väestörakenteen yksipuolistumista.

Yksi tapa ymmärtää harrastustoiminnan alueellista merkitystä alueellisesti avautuu Jane Jacobsin näkemyksistä. Jacobsin (1967) mukaan asukkaat viihtyvät paremmin alueilla, joissa on normaalia, aktiivista katuelämää ja joissa asukkaat liikkuvat ulkona. Samoin Bourdieun (1980) mukaan se, ketkä liikkuvat tilassa ja mitä tilassa tehdään, vaikuttaa myös siihen miten asuinalue koetaan, mikä puolestaan vaikuttaa taas siihen, miten siellä toimitaan. Siten ”keskivertoasukkaiden” aktiivinen toiminta asuinalueella saattaa ehkäistä syrjäytyneen alueen tunnelman syntymistä.

Kulttuurissa on kyse myös representaatioista, ja paikallinen kulttuuritoiminta voi myös rakentaa alueen identiteettiä ja imagoa (ks. Miles 2005). Media on keskeisessä asemassa alueellisten mielikuvien luomisessa etenkin alueen ulkopuolella asuvien silmissä (Roivainen 1999). Kulttuuritoiminnan varjolla voidaan tuoda lähiöarjen positiivisia puolia esiin mediassa. Lisäksi kulttuuripalvelu saattaa myös luoda muualla asuville syyn saapua lähiöön. Koska Helsingin heikkojen lähiöiden maineen on esitetty usein olevan asukkaiden kokemusta negatiivisempi, voi tämä muuttaa näkemyksiä lähiöistä positiiviseen suuntaan.

Vaikka alueellinen kulttuuritoiminta voi toimia paikallisia identiteettejä vahvistavana tekijänä, ei tämä ole kulttuuritoiminnan ainoa, taikka välttämättä edes osallistujien keskeisimmäksi kokema anti. Paikallisessakin kulttuuritoiminnassa saatetaan kokea paikallisidentiteetin rakentamista tärkeämmäksi, mitä toiminnan koetaan tuovan lisää itselle (Meredyth & al. 2004). Siten myöskään alueellisessa kulttuuritoiminnassa ei olennaista ole vain se, ketkä siellä käyvät vaan myös se, mitä se tarjoaa suhteessa kaupungin muihin palveluihin. Lähiöt ovat osa kaupunkia, ja niiden tarjoama kulttuuritoiminta on osa kaupungin kulttuuriharrastustoiminnan kokonaisuutta. Koska kulttuuritoiminnan prosessit ovat pikemminkin ylipaikallisia kuin paikallisia, voi alueellisessa kulttuuritoiminnassa nähdä keskeiseksi sen, miten se kykenee tarjoamaan osallisuutta osallistujien kannalta merkityksellisiksi koetuissa kulttuuriprosesseissa.

Kaiken kaikkiaan kulttuuritoiminnassa voi siten nähdä olevan kyse kahdesta asiasta: sekä osallistumisen mahdollisuuksien tuomisesta saavutettaville että asuinalueeseen liittyvien mielikuvien rakentamisesta. Näihin liittyä myös

kriittisiä aspekteja – Helsingin lähiöitä on moitittu identiteettien valjuudesta, mutta voimakkaasti asuinalueita representoivaa toimintaa on kritisoitu siitä, että se saattaa sulkea osan asukkaista ulkopuolelle (ks Karisto ym 2003, Miles 2005). Osallistumisen kannalta ongelmallista puolestaan on, että vaikka toiminnan mahdollisuuksia kaivataan asuinalueelle, on kulttuuritoiminta luonteeltaan pikemminkin ylipaikallista kuin paikallista. Kyseenalaista on, mikä on toiminnan läheisyyden lisäarvo toiminnan sisällön kannalta.

Deborah Stevensonin (2005) mukaan asuinalueiden sosiaalisen huono-osaisuuden taustalla vaikuttavat ensisijaisesti talouden rakenteen muutokset, joiden edessä kulttuuritoiminta on voimatonta. Sen ei siten voi olettaa ratkovan segregaaation taustalla vallitsevia ongelmia. Lisäksi alueellinen, sosiaalisiin tavoitteisiin pyrkivä kulttuuritoiminta on ylipäänsä erotettava käsitteellisesti sosiaalityöstä. Kyösti Raunion (2000, 14) tavoin sosiaalityön voi nähdä syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien yksilöiden integroimiseen tähtääväksi, eli tietyille ryhmälle kohdennetuksi toiminnaksi.

Sosiaalityön määritelmä sopii siten huonosti alueelliseen kulttuuritoimintaan, jossa yhtä tärkeänä kuin kulttuuritoiminnan mahdollisuuksien tekemistä saatuttavaksi marginalisoitumisvaarassa oleville ryhmille, voi pitää sitä, että se tarjoaa mahdollisuuksia ”keskivertoasukkaille” ja rakentaa tällä tavoin mielikuvaa lähiöstä kaupunginosana, jossa asuu aktiivisia, tavallisia ihmisiä. Siten, vaikka alueellisella kulttuuritoiminnalla uskotaan olevan sosiaalisia merkityksiä, sen ei voi ajatella korvaavan sosiaalityötä.

Loïc Wacquantin mukaan alueilla, joita uhkaa kehkeytyvä marginalisaatio, voi kulttuuritoiminnan kaltaisia ehkäiseviä toimenpiteitä pitää varsin tärkeinä. Hänen mukaansa niillä luodaan osallisuutta ja tunnelmaa mahdollisuudesta, sekä ”pelataan aikaa” pitkän aikavälin ratkaisujen löytämiseen. Siten Helsingissä, missä heikoimpiakin lähiöitä kuvaa toistaiseksi lähinnä kehkeytyvä marginalisaatio, kulttuuritoiminnan voi teoreettiselta kannalta ajatella soveltuvan hyvin yhdeksi keinoksi sosioekonomisen huono-osaisuuden alueellisen keskittymisestä aiheutuvien sosiaalisten seurausten ehkäisyyn.

Arviontikohde ja käytetty aineisto

Urban kulttuuri -hankekokonaisuus

Urban kulttuuri oli yksi Helsingin Urban II -ohjelman suurimmista hankekokonaisuuksista sekä kestoltaan että kokonaiskustannuksiltaan. Hankkeen toimintakausi oli viisi vuotta ja kokonaisbudjetti lähes 1,2 miljoonaa euroa. (Kuoppala ym. 2005,6.) Hanke kuului Urban II -ohjelman toimintalinjan 2 toimenpidekokonaisuuteen 2.1. Toimintalinjan tavoite oli: ”lisätä kaikkien asukkaiden osallistumista alueen ympäristön, palvelujärjestelmän ja kulttuuri-toiminnan kehittämiseen”. Toimenpidekokonaisuuden päätavoitteena oli puolestaan asukkaiden osallistaminen. (Kuoppala ym. 2004, 14.)

Urban II -ohjelman ensimmäisen kauden jälkeen havaittiin, että ohjelma-alueella oli tarvetta tietoyhteiskuntahankkeille ja tietoyhteiskunnan osallisuuden edistäminen päätettiin nostaa uutena asiana yhdeksi ohjelman toisen kauden painopisteistä. (ohjelma-asiakirja). Urban kulttuuri oli kulttuurihankkeen ohella myös tietoyhteiskuntahanke, sillä hankkeen keskiössä oli teknologian hyödyntäminen kulttuuritoiminnassa. Hanke pyrki luomaan kannustimia aktiiviselle osallistumiselle tietoyhteiskuntaan tarjoamalla mahdollisuuksia omaehtoiselle sisällöntuotannolle. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että hanke tarjosi asukkaiden käyttöön ilmaiseksi tietoyhteiskunnan sisällöntuotantoon tarvittavat välineet - videokameran, radionauhurin ja editointiohjelmat - sekä järjesti opetusta niiden käytöstä.

Käytännössä Urban kulttuuri oli kuudesta alahankkeesta koostuva koontihanke, jonka lähtökohtana oli tietoyhteiskuntapalveluiden saavutettavuuden parantaminen ja kulttuuritoiminnan aktivointi Kontulassa ja sen lähialueilla. Projektin hallinnollinen vastuhenkilö oli Lasipalatsin Mediakeskus Oy:n vastaava tuottaja Kimmo Lehtonen, mutta kunkin alahankkeen toteuttaja vastasi oman hankkeensa sisällöstä ja toteutumisesta. Alahankkeet olivat:

Kontupiste: Kontulan ostoskeskuksessa toiminut, yhdellätoista Linux-käyttöjärjestelmässä toimivalla tietokoneella varustettu avoin ja ilmainen tietokonepiste, jossa henkilökunta opasti tarvittaessa tietokoneiden käytössä. Kontupisteen koneilla oli Internetin ohella toimistotyökaluja, kuvankäsittelytyökaluja sekä skanneri. Kontupisteessä oli myös iMac, jonka saattoi varata ilmaiseksi editointikäyttöön.

Albumit auki -valokuvagalleria: ”Albumit auki” oli Internetissä toimiva avoin sähköinen valokuvagalleria. Gallerian teema oli Helsinki, ja tavallisten ihmisten galleriaan luovuttamat kuvat kuvasivat Helsinkiä 1800-luvun lopulta tähän päivään. Albumit auki galleriaan oli mahdollista liittää kuvia joko suoraan verkon välityksellä taikka tuomalle ne hankkeen Kontupisteeseen sijoitettuun toimipisteeseen skannattaviksi. Kuvat varustettiin taustatiedoilla (kuvaaja, kuvausvuosi, kaupunginosa ja katuosoite) sekä kuvatekstillä.

Nettirohkeus: Ensisijaisesti seniorikansalaisille sekä muille heikot tietoyhteiskuntavalmiudet omaaville kohdennetut Nettirohkeuskurssit olivat kursseja, joilla opeteltiin tietokoneen käyttöä. Kurssien teemat ulottuivat koneen käytön alkeista kuvankäsittelyyn ja kotisivujen tekoon. Nettirohkeus järjesti Kontupisteessä muutaman kerran myös kahden viikonlopun mittaisen viestintäleirin, jolla opeteltiin sisällöntuotantoa videosta radioon ja lehteen. Viestintäleirien kohderyhmänä olivat nuoret.

UrbanTV: UrbanTV järjesti ilmaisia, kaikille avoimia video- ja radiotyöpajoja, joissa opeteltiin videokameran, radionauhurin ja editointiohjelmien käytön perusteita. Lisäksi UrbanTV toteutti pidempiä projekteja paikallisten tahojen sekä DocPoint-festivaalin kanssa. UrbanTV tarjosi myös mahdollisuuden lainata kameraa/radionauhuriä ilmaiseksi omaa käyttöä varten. UrbanTV:n kursseilla tehdyt sisällöt olivat nähtävillä Kontupisteeseen Internetsivuilla. Lisäksi kaksi dokumenttia esitettiin YLE:ssä sekä Ranskassa järjestetyillä elokuvafestivaaleilla. Kontupisteeseen viimeisenä toimintavuotena hanke ajettiin säästöyisistä alas, ja kurssitoiminnan koordinointi siirrettiin Kontupisteeseen alaisuuteen.

KontuFestari: KontuFestari oli ilmainen ulkoilmamusiikkitapahtuma, jonka järjestämisestä vastasi monipuolinen ja perinteikäs kontulalainen jalkapalloseura FC Kontu. Vuonna 2006 kolmipäiväiseksi laajentuneen festivaalin pää-tapahtuma pidettiin elokuussa Kontulan Kelkkapuistossa. Lauantaina ja sunnuntaina järjestettyjen ulkoilmakonserttien lisäksi festivaaliin kuuluivat olennaisesti myös paikallisessa ravintolassa sekä Nuorten toimintakeskuksessa perjantai- ja lauantai-iltoina järjestetyt festivaaliklubit.

Kulttuurikurssit: Kulttuurikurssit olivat Annantalon taidekeskuksen helsinkiläisille kouluille tarjoamia kursseja, joiden tarkoitus oli tutustuttaa yläaste- ja lukioikäisiä koululaisia kaupungin kulttuuritarjontaan. Vaikka kursseja järjestettiin muutenkin, otettiin kulttuurikurssit mukaan Urban kulttuuri -hankekoonaisuuteen, sillä tällä tavalla voitiin varmistaa, että myös Urban II -ohjelman kohdealueen kouluja osallistui kursseille. Kontulan seudulla järjestetyt kult-

tuurikurssit arvioitiin samassa yhteydessä muiden Helsingissä järjestettyjen kulttuurikurssien kanssa, joten niitä ei käsitellä tässä arvioinnissa.

Arvioinnin keskeiset kysymykset ja aineisto

Alueellisen kulttuuritoiminnan sosiaalisten vaikutusten arviointiin ei ole olemassa vakiintuneita indikaattoreita (Evans 2005). Koska sosiaalisiin tavoitteisiin pyrkivän alueellisen kulttuuritoiminnan voi nähdä sekä osallistumisen mahdollisuuksien luomiseksi että keinoksi vaikuttaa asuinalueeseen liittyviin mielikuviin, keskitytään arvioinnissa pohtimaan Urban kulttuuria näiden näkökulmien valossa. Tältä perusteella arvioinnissa on keskitytty seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Keille toiminta loi osallistumisen mahdollisuuksia ja mikä oli toiminnan sijainnin merkitys?
- 2) Miten Urban kulttuuri oli kytkeytynyt muuhun toimintaan Kontulassa taikka kulttuurin kentällä?
- 3) Tunnettiinko toiminta asuinalueella ja pidettiinkö sitä tarpeellisena?
- 4) Toiko hanke Kontulalle positiivista julkisuutta?

Arvioinnin tausta-aineistona on hyödynnetty toiminnasta jo olemassa olevaa dokumentaatiota - toimintakertomuksia, hankeasiakirjoja sekä Kontupisteeseen Internetsivujen käytöstä kerättyjä tilastoja. Kirjallisen aineiston lisäksi arviointia varten on haastateltu hankkeen toimijoita. Lisäksi tutkija havainnoi Kontupisteeseen arkea joulukuun 2005–tammikuun 2006 aikana.

Arvioinnin toinen keskeinen aineisto koostuu asiakkailta kerätystä palautteesta. Valmiista aineistoista on analysoitu kurssipalautteita sekä tutustuttu Albumit auki -gallerian sähköiseen vieraskirjaan. Kontupisteessä päivisin käyvien mielipiteitä kartoitettiin kävijäkyselyllä, jonka saattoi täyttää joka paperisena tai sähköisenä joulukuun 2005 ja tammikuun 2006 aikana. Paperiversion sai Kontupisteestä, ja sähköiseen oli linkki Kontupisteeseen www-sivuilta. Kyselystä lähetettiin tieto kaikkiin kontu.la-sähköpostiosoitteisiin. Kyselystä oli sekä suomen että englanninkielinen versio.

Kävijäkysely edustaa vain Kontupisteessä käyviä henkilöitä. Siihen saapui 79 vastausta ja niistä saatua informaatiota voi pitää suuntaa-antavana tietona Kontupisteeseen kävijöistä ja heidän tavoistaan käyttää palvelua. Kattavasta selvityksestä ei ole kyse: Kontupisteeseen koneille kirjauduttiin noin 2000 kertaa

kuukaudessa. Tosin useat käyttivät palvelua päivittäin, joten Kontupisteen todellista kävijämäärää on vaikea arvioida.

Kyselyaineistoa täydennettiin Kontulassa tehdyllä katugallupilla, jossa selvitettiin Urban kulttuurin tuntemusta alueella ja kontulalaisten ”yleistä mielipidettä” toiminnan tarpeellisuudesta. Hankkeen näkyvyyttä Kontulan ulkopuolella selvitettiin analysoimalla Kontupisteeseen kerättyä Urban kulttuuri -hankkeesta mediassa julkaistujen artikkeleiden arkistoa.

Urban kulttuuri yleisesti

Hankekokonaisuuden tuntemus

Urban kulttuurin tuntemusta kartoitettiin 24.1.2006 katugallupilla Kontulassa ja Mellunmäessä. Haastattelut tehtiin kirjastossa, Kontulan K-kaupassa ja Kontulan sekä Mellunmäen metroasemilla. Kyselyyn vastanneilta kysyttiin tunteeko Kontupistettä ja KontuFestaria, käykö niissä sekä mielipidettä niiden tarpeellisuudesta. Taustatietona pyydettiin vastaajan postinumero. Lisäksi haastattelijat merkitsivät omaan arvioonsa perustuen haastattelun sukupuolen, maahanmuuttajataustan ja ikäryhmän (lapsi, nuori aikuinen, vanha). Verrattaessa gallupiin vastanneiden jakaumaa Kontulan väestötilastoihin, olivat tulokset hyvin lähellä toisiaan.

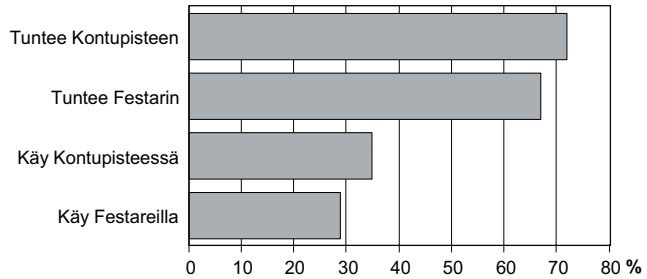
Gallupin perusteella sekä Kontupiste että KontuFestari tunnettiin alueella hyvin. Molemmat hankkeet olivat parhaiten tunnettuja nuorten (70 %) ja vähiten tunnettuja vanhusten (50 %) keskuudessa. Vastanneista noin kolmannes oli käynyt Kontupisteessä, ja joka kymmenes kävi siellä säännöllisesti. KontuFestarilla oli käynyt neljännes vastaajista.

KontuFestari tunnettiin yhtä hyvin vastaajan asuinpaikasta riippumatta. Kontulalaiset sen sijaan tunsivat Kontupisteen muita paremmin. Tämä ehkä korostaa KontuFestarin luonnetta Helsingin mittakaavassa huomattavana tapahtumana. Kontupiste oli pikemminkin paikallinen, arkipäivään liittyvä palvelu, joka tunnettiin alueella erittäin hyvin, mutta joka ei ole samassa määrin tunnettu laajemmin.

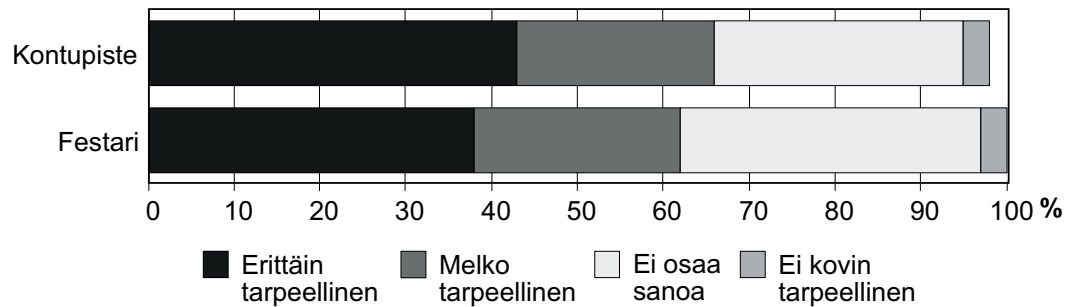
Maahanmuuttajatausta vaikutti molempien hankkeiden tuntemukseen. Sekä Kontupiste että KontuFestari olivat selvästi vähemmän tunnettuja maahanmuuttajien kuin suomalaisten keskuudessa. Heistä Kontupisteen ja KontuFestarin tunsivat vain joka kymmenes. Kun tarkastelun kohteeksi valittiin vain miespuoliset maahanmuuttajavastaajat, ero ei ollut Kontupisteen kohdalla enää kovin suuri. KontuFestarin kohdalla ero oli silti merkittävä ja maahanmuuttajamiehistäkin festarin tunsivat vain noin joka kolmas.

Urban kulttuurin hankkeita pidettiin tarpeellisina. Kontupisteen koki erittäin tarpeelliseksi puolet kaikista vastanneista, KontuFestarin 40 prosenttia. Ero arvioissa juontaa lähinnä siitä, että KontuFestari oli hieman heikommin tunnet-

Kuvio 1: Urban kulttuurin tuntemus Kontulassa

Kuvio 2: Arvio Urban kulttuurin tarpeellisuudesta

tu gallupiin vastanneiden keskuudessa. Suurin osa niistä, joille hanke oli tuntematon, ei myöskään osannut ilmaista kantaansa sen tarpeellisuudesta. Kontupisteeseen kohdalla on huomattavaa, että kaikki maahanmuuttajat jotka tunsivat Kontupisteeseen, pitivät sitä tarpeellisena. Tarpeellisimpina Urban kulttuurin hankkeita pitivät ylipäänsä aikuiset ja nuoret. Lisäksi naiset pitivät niitä tärkeimpinä kuin miehet.

Verrattuna virkamiesten toimipisteinä toimivaan Kontulan Lähiöasemaan Kontupiste tunnettiin hyvin. Lähiöasema sijaitsee ostoskeskuksella hieman piilossa toisen kerroksen liiketilassa. Paitsi virkamiesten tukikohta ja vastaanottopiste, Lähiöasema on myös paikka, jossa voi käyttää kolmea ilmaiskäytössä olevaa tietokonetta ja jossa järjestetään kulttuuritoimintaa. Lähiöprojektin seurantatutkimukseen vastanneista lähiöaseman oli tuntenut vain puolet vastaajista (Korhonen 2003, 67). Samoin tietokoneita ja taidekursseja tarjoava, vartin kävelymatkan päässä Vesalassa sijaitseva taidekulma tunnettiin Kontupistettä huonommin: Siten Kontupisteeseen sijaintia voi pitää tärkeänä toiminnan tuntemisen kannalta.

Kontupiste myös koettiin vastaajien keskuudessa hieman tarpeellisemmaksi kuin Lähiöasema – Lähiöasemaa piti erittäin tarpeellisena noin 30 %, Kontupistettä noin 40 % vastanneista. Sen sijaan lähiöliikuttaja arvioitiin Kontupistettä tarpeellisemmaksi: lähiöliikuttajaa piti erittäin tai melko tarpeellisena 80 % lähiöprojektin seurantatutkimukseen vastanneista. (ks. Korhonen 2003,

68.) Kaiken kaikkiaan kyselyn perusteella Kontupisteestä vaikutti muodostuneen kontulalaisten tärkeäksi kokema paikka, joka tarjosi tarpeellisena pidettyjä palveluja.

Urban kulttuuri mediassa

Urban kulttuuri toi Kontulalle positiivista julkisuutta. Eniten hankekokonaisuus sai huomiota Itä-Helsingin asioihin keskittyvässä Helsingin Uutiset -lehdessä, joka teki vuonna 2005 lähes kaksikymmentä Urban kulttuuriin liittyvää juttua. Ei-paikallisissa ilmaisjakelulehdissä (Utislehti 100, Alueuutiset, Metro, Kirkko ja kaupunki ja Helsinki-info) Urban kulttuuri -kokonaisuus mainittiin yhteensä kymmenkunta kertaa vuodessa. Helsingin Sanomissa toiminnasta kirjoitettiin vuosittain neljästä viiteen juttua. Lisäksi Minne mennä -palstalla ilmoitettiin KontuFestarista, tiedotettiin muutamasta nettikurssista sekä ilmoitettiin joistain Kontupisteessä järjestetyistä tapahtumista, kuten Albumit auki -illasta.

Netin käyttäjiä Kontupisteessä. Kuva: Eeva Rista.

Hufvudstadsbladet mainitsi Urban kulttuurin kerran esitelleessään tietotoria. Uutispäivä Demari kirjoitti Kontupisteestä Lipposen vierailun yhteydessä sekä lisäksi lehti on kertaalleen esitellyt Albumit auki hanketta. Radiossa Urban kulttuuri mainittiin ainakin kerran, radio Suomen haastatellessa vuonna 2003 Kontupisteestä ja Albumit auki -galleriasta. Radion osalta mediaseuranta oli täysin satunnaista.

Albumit auki -hankkeesta on kirjoitettu varsin monessa eri mediassa – aina Suomenlinnan Sanomia myöten. Näyttelyistä selvästi eniten huomiota sai Lasipalatsin galleriassa pidetty näyttely. Stoassa näyttelyyn sekä Kontulan ostoskeskuksessa järjestettyyn Kontulan taivaan alla -näyttelyyn kohdistunut huomio oli selvästi vähäisempää. Albumit auki Kontulaan -kirjan julkaisemisesta mainittiin ilmaislehdessä menot-palstalla, minkä lisäksi siitä oli kirjoitus Helsingin Uutisissa.

UrbanTV:n suurin julkisuus liittyi Naulakallion koulun oppilaiden tekemän videon voittoon DocPointin yleisöäänestysarjassa vuonna 2003. Lisäksi Kontupisteen joulukalenteri mainittiin kahtena vuotena Helsingin Sanomissa. Ensimmäisellä kerralla samassa artikkelissa käsiteltiin Kalliossa olevaa samojen tekijöiden toteuttamaa joulukalenteria, ja toisella kerralla uutinen oli vain verkkosivuilla. Kontulan asukasradion perustamista voi jopa sanoa pieneksi mediatapahtumaksi - se mainittiin Helsingin Sanomissa, paikallisessa mediasa ja ylipaikallisissa ilmaislehdissä.

Kontupisteen järjestämästä peruskurssitoiminnasta kirjoitti lähinnä Helsingin Uutiset. Tämän lisäksi ilmaisjakelulehdissä on kirjoitettu Kontupisteestä ”yleisjuttuja” joissa kerrottiin myös kurssitoiminnasta. Lisäksi nettirohkeuskursseja esiteltiin sekä Hufvudstadsbladetissa että ylipaikallisissa ilmaislehdissä. Urban kulttuuri oli välillä myös mainittu yleisimmin Kontulaa käsittelevissä jutuissa.

KontuFestari huomioitiin Helsingin Sanomissa isohkolla jutulla ainakin kahtena vuotena. Kolmantena vuotena festari oli myös löytänyt Minne mennä -palstan päätapahtumaksi. Helsingin Uutiset teki jokaisena vuonna nelisivuisen KontuFestari liitteen. KontuFestariin liittyen pohdittiin myös Kelkkapuiston soveltumista festaripuistoksi sekä korostettiin Kontulan aktiivista asukastointia.

Urban kulttuuri sai kohtuullisesti mediahuomiota ja uutisoinnin sävy oli poikkeuksetta positiivinen. Enemmän tuotiin esiin tapahtumia kuin Kontupisteen

arkipäivää. Perustoiminnalle yhteistyö jonkun ”keskeisemmän” tahon kanssa toi huomiota – DocPoint -voitto ja Helsingin keskustassa pidetty näyttely herättivät Helsingin Sanomien kiinnostuksen. Kirjoituksissa tuotiin esiin Kontulan aktiivisuutta ja esiteltiin toimintaa positiivisessa hengessä. Useammassa artikkelissa mainittiin Kontulan olevan kohentumassa. Siten Urban kulttuurin voi katsoa olleen tärkeä Urban- ohjelman pyrkimykselle kohentaa kohdealueen heikoksi koettua imagoa.

Kansainvälisissä julkaisuissa Urban kulttuuria esitellään esimerkillisenä kaupunkikohennuksena sekä tietotekniikan kekseliäänä soveltamiskeinona. Urban kulttuuri sai siten tunnustusta myös ulkomailla ja hankkeen toimintaideaa pidettiin Euroopassa hyvänä.

Tietokonepiste

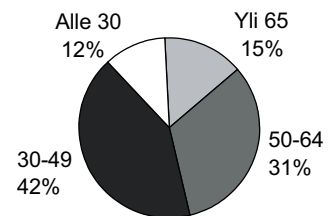
Kävijäkyselyyn vastanneet

Kontupisteen kävijöiden mielipiteitä kartoitettiin kyselylomakkeella joulukuun 2005 ja tammikuun 2006 aikana. Kyselyn pystyi täyttämään joko paperilla Kontupisteessä tai sähköisesti Internetissä. Kontupisteen sivuilla oli linkki sähköiseen kyselylomakkeeseen, ja tieto kyselystä lähetettiin kaikkiin kontu.la-sähköpostiosoitteisiin. Vastauksia tuli yhteensä 79 kappaletta, joista paperilla 46 ja Internetin kautta 33. Huolimatta siitä, että kyselystä oli paperilla myös englanninkielinen versio, se ei tavoittanut maahanmuuttajavastauksia. Heitä vastasi kyselyyn vain kuusi.

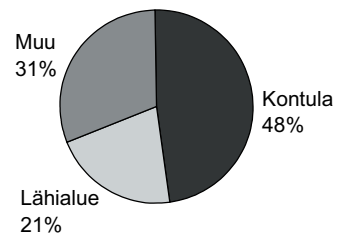
Kyselyn nuorin vastaaja oli syntynyt vuonna 1989 ja vanhin vuonna 1928. Kyselyyn vastanneissa suurin ikäryhmä olivat 30–49 -vuotiaat. Vastaajien sukupuolijakauma oli melko tasainen, vaikka miehiä oli vastaajissa hieman enemmän kuin naisia. Vastaajista puolet asui Kontulassa, viidennes sen lähialueilla (Kivikko, Kurkimäki, Mellunmäki, Vesala) ja kolmannes muualla.

Vastaajien taustatiedot kertovat kyselyyn vastanneiden, eivät Kontupisteen kävijöiden jakaumasta. Lisäksi sähköisissä kyselylomakkeissa taustatiedot oli usein täytetty vajaasti. Tuloksista on silti nähtävissä, että Kontupisteessä käy eri-ikäisiä ihmisiä. Vaikka suurin osa vastanneista oli Kontulasta ja sen lähialueilta, tultiin Kontupisteeseen myös kauempaa. Kävijöiden elämäntilanteet vaihtelivat – Kontupistettä käyttivät niin työssäkäyvät, työttömät, eläkeläiset kuin koululaisetkin. Kaiken kaikkiaan Internetipisteen käyttäjäkuntaa voi pitää varsin heterogeenisenä.

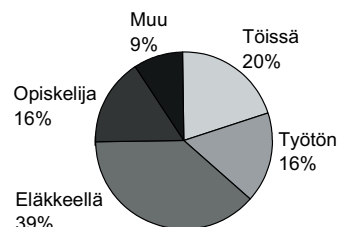
Kuvio 3: Vastaajien ikäjakauma

Kuvio 4: Vastaajien asuinpaikka

Kuvio 5: Vastaajien työtilanne

Kontupiste ja tietoyhteiskunnan saavutettavuus

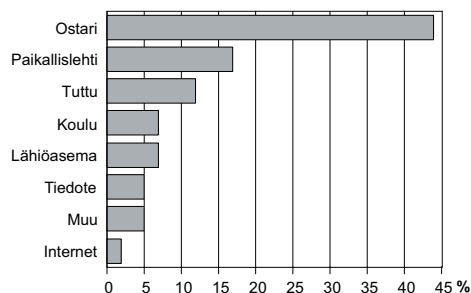
Kontupisteen yksi pyrkimys oli parantaa tietoyhteiskunnan saavutettavuutta Kontulan alueella. Kontulassa asuu suhteessa enemmän työelämän ulkopuolella olevaa väestöä kuin Helsingissä keskimäärin. Myös alueen tulotaso on kaupungin keskiarvoa matalampi. Siten alueella on huomattava väestönosa, jolla ei ole mahdollisuutta käyttää tietokonetta työpaikalla, ja joille kotitietokone voi olla kallis investointi.

Kontupisteen asiakaskunnassa oli henkilöitä, joiden osallistuminen tietoyhteiskuntaan oli varsin riippuvaista julkisista tietokonepisteistä. Lähes puolet vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole tietokonetta kotona ja hieman yli puolet, että heillä ei ole Internetiä. 40 %:a vastaajista ei myöskään käyttänyt konetta kotona, koulussa taikka työpaikalla. Tästä huolimatta vastaajien selkeä enemmistö (90 %) käytti tietokonetta useamman kerran viikossa. Vain kolmella vastanneista ei ollut kännykkää.

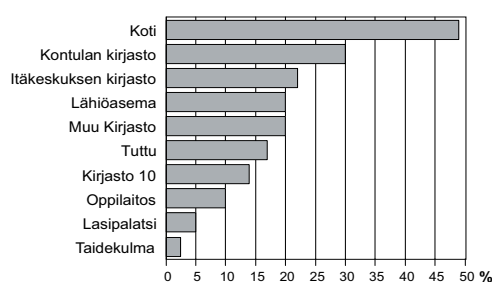
Kontupiste ei ollut vastanneille ainoa paikka käyttää Internetiä. Kontupisteen ohella vastaajat käyttivät muita ilmaisia tietokonepisteitä. Vastuksissa korostui tilojen läheisyyden merkitys - vastaajista 90 % kertoi pitävänsä tärkeänä, että tällainen palvelu on lähellä asuinpaikkaa. Internetyhteydestä on Suomessa tullut useille jo osa arkipäivää. Kaikilla ei silti ole yhteyttä kotona, ja kirjastojen koneille on varattava aika etukäteen. Vastauksissa korostuikin Kontupisteen merkitys ”helppona” paikkana, joka on lähellä ja jonne voi poiketa ohi kulkiessa.

Käytännössä tämä näkyi siinä, että Kontulassa sijaitsevilla tietokonepisteillä käytiin useammin kuin muissa. Läheisyys korostui myös kysyttäessä mistä vastaaja oli saanut tiedon Kontupisteestä: ylivoimaisesti yleisimmin valittu vastausvaihtoehto oli ”huomasin sen ostoskeskuksella”. Toiseksi yleisin tietolähde olivat paikallislehdet.

Kuvio 6: Mistä on saanut tiedon Kontupisteestä

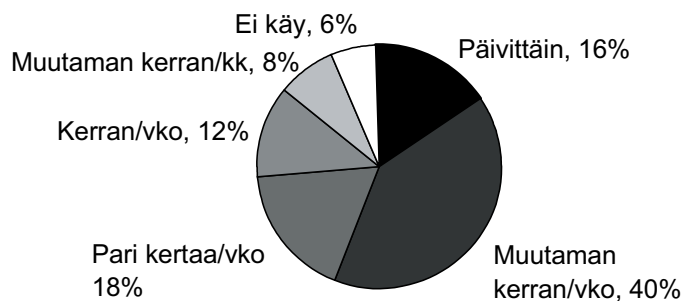
Kuvio 7: Muiden tietokonepisteiden käyttö

Huolimatta muista julkisista tietokonepisteistä Kontupiste oli tarpeellinen. Kyselyyn vastanneista 16 % ei vastausten perusteella käyttänyt konetta missään muualla kuin Kontupisteessä. Viidennessä vastaajista myös ilmoitti, ettei juuri käyttäisi Internetiä ilman Kontupistettä. Yli puolet kaikista ja 70 % työelämän ulkopuolella olevaista vastaajista kävi Kontupisteessä useamman kerran viikossa. Kontupistettä voi siten pitää erityisen tärkeänä palveluna työelämän ulkopuolella oleville. Tähän saattaa olla osittain syynä se, että Kontupisteen aukioloajat eivät palvelleet kovin hyvin työelämässä olevaa väestöä. Toisaalta työelämän ulkopuolella oleville saattoi myös olla tärkeää Kontupisteen tarjoama mahdollisuus olla yksin ihmisten seurassa.

Muihin tietokonepisteisiin verrattuna Kontupisteen etuina pidettiin hyvää opastusta, keskeistä sijaintia sekä vapaan koneen löytymistä lähes välittömästi. Näillä perusteilla Kontupistete koettiin kirjastoa paremmaksi tietokoneti-

Kuvio 8: Kuinka usein on käynyt Kontupisteessä

laksi. Enemmistö vastaajista piti Kontupisteen aukioloaikoja (ma-pe 10–18, la 10–17) sopivina, vaikka muutamassa lomakkeessa toivottiin tilan olevan auki hieman myöhempään. Ongelmallisena Kontupisteessä koettiin sen sijaan jotkin tekniikkaan liittyvät seikat, esimerkiksi voidakseen tallentaa omalle diskettille, CD:lle tai USB:lle täytyi pyytää henkilökunnan apua.

Kontupisteen erikoisuutena voi pitää koneissa olevaa Linux-käyttöjärjestelmää. Linux on suomalaista alkuperää oleva ilmainen käyttöjärjestelmä, joka poikkeaa yleisemmästä Windows-käyttöjärjestelmästä. Linux oli asennettu Kontupisteen koneille siten, että käyttöjärjestelmä muistutti käyttäjän kannalta mahdollisimman paljon Windowsia. Silti Linuxin oli kokenut vieraaksi viidennessä vastaajista. Tämä on melko pieni luku siihen nähden, että Linuxin ilmaisuuden ansiosta tekniikatuvan käynnistyskustannukset olivat noin 30 %:a alhaisemmat kuin muissa vaihtoehdoissa (ks. Urban kulttuurin toimintakertomus 2005).

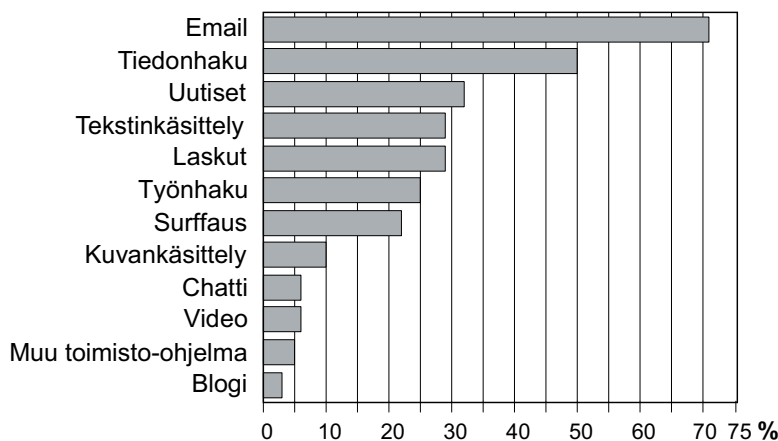
Järjestelmän vieraus ei ollut ongelma niin kauan kuin käyttäjä käytti koneita Kontupisteessä. Kontupisteen perustan muodosti henkilökunta, joka tarjosi koneiden käytössä apua tarvittaessa. Kyselyn perusteella yhdeksän kymme-

nestä vastaajasta koki saavansa Kontupisteessä tukea, ja Kontupisteestä saatua opastusta kiiteltiin useissa vastauksissa. Jonkin verran hankaluuksia saattoi sen sijaan olla kokemattomilla käyttäjillä, jotka opettelivat Kontupisteessä Linuxin ja koettivat sen jälkeen käyttää Windowsia paikassa, jossa ei ollut saatavilla tukea.

Koneiden käyttö Kontupisteessä

Kontupisteeseen tultiin tyypillisimmin Internetiä varten. Etenkin sähköposti oli tarpeellinen: yli 70 %:a kävijäkyselyyn vastanneista ilmoitti käyttävänsä Kontupisteessä sähköpostia. Muita yleisiä käyttötarkoituksia olivat tiedonhaku ja uutisten seuraaminen. Uutisten seuraaminen oli luultavasti yleisempää kuin kävijäkysely antaa ymmärtää, sillä tekemieni havaintojen perusteella kyselyssä huonosti tavoitetut maahanmuuttajat käyttivät Kontupisteen koneita usein kotimaansa median seuraamiseen. Joulukuussa 2005 tehdyn seurannan perusteella Kontupisteen koneilta eniten ladattu sivusto on ollut google.fi. Tämän ohella 20 surffatuimman sivuston joukossa oli neljä suomen ja kaksi venäjänkielistä sekä yksi eestin- ja yksi englanninkielinen uutissivusto.

Kuvio 9: Mihin on käyttänyt tietokonetta Kontupisteessä

Kontupisteen tietokoneita käytettiin juokseviin asioihin, kuten laskujen maksamiseen tai töiden hakuun. Työvoimatoimiston sivut olivat Kontupisteen koneilta neljänneksitoista vierailuin sivusto. Internetin viihdekäyttö oli selvästi hyötykäyttöä vähäisempää. Surffailuunkin koneita ilmoitti käyttävänsä vain viidennes vastanneista ja blogeihin, chattaamiseen sekä videoiden katseluun selvästi harvempi. Siten Kontupiste oli selkeästi paikka, jossa hoidettiin ensisijaisesti juoksevia asioita, ei niinkään paikka, jossa vietetään aikaa Internetissä oleskellen.

Viihdekäytön vähyys johtunee osittain Kontupisteen koneille asetuista estoista, jotka haittasivat etenkin nuorten käyttäjien suosimia toimintoja. Koneilta oli estetty pääsy useisiin Internetpeleihin sekä irc-gallerioihin, sillä näitä suosivien nuorten aiheuttama meteli häiritsi muita kävijöitä. Kontupisteen koneiden käyttörajoitukset korostivat Internetin ”asiakäyttöä”.

Avovastauksissa koneille toivottiin flashpalyeria ja Google earthia. Vaikka Internet oli selvästi tärkein syy käydä Kontupisteessä, koneita käytettiin myös muuhun. Toiminnoista, jotka eivät edellytä Internetiä, selvästi käytetyin oli tekstinkäsittely. Tekstiä käsitteli Kontupisteen koneilla kolmannes vastanneista. Kuvankäsittelyn ja muiden toimisto-ohjelmien käyttö oli sen sijaan melko vähäistä.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan erilaisten tekijöiden tärkeyttä Kontupisteessä. Vastauksissa korostuivat eniten palvelun läheisyys ja henkilökunta, sekä toiminnoista Internet ja tekstinkäsittelyn merkitys. Palvelun ilmaisuutta piti sen sijaan erittäin tärkeänä vain neljännes vastaajista. Ilmaisuuden kokivat hieman tärkeämmiksi ne vastaajat, joilla oli kone kotona, kuin ne joilla sitä ei ollut.

Vastausten perusteella voisi esittää, että vastaajat kokivat Kontupisteen asioiden hoidon mahdollistavana, helposti saavutettavana palveluna, jossa opastus oli tärkeämpää kuin palvelun ilmaisuus. Tämä on kuitenkin yksinkertaistava tulkinta: eri käyttäjät käyttivät Kontupistettä eri tarkoituksiin. Ikäryhmittäin analysoituna on havaittavissa selkeitä eroja sen suhteen, mihin Kontupistettä käytettiin ja mitkä asiat siellä koettiin tärkeiksi. Ainoa kaikkia ikäryhmiä yhdistävä tekijä oli, että jokaisessa ikäryhmässä sähköposti oli yleisimmin mainittu käyttötapa.

Yli 65-vuotiaista vastaajista huomattava osa käytti koneita lähinnä laskujen maksuun ja sähköpostiin. He myös kokivat henkilökunnan erittäin tärkeäksi. Kontupiste oli heille siten paikka, jossa opastus mahdollisti peruspalvelujen käytön. Sen voi nähdä korvanneen pankin ja postin henkilökohtaista palvelua tarjoavana paikkana. Seuraava ikäryhmä, 50–65 -vuotiaat, käyttivät ikäryhmistä eniten toimisto-ohjelmia ja tekstinkäsittelyä, ja vähiten viihdepalveluja. Heille Kontupiste vaikutti siten eräänlaiselta ”toimistolta”, josta käsin työskennellään.

Kontupisteen merkitys yhteytenä muualle korostui 30–50 -vuotiaiden vastuksissa. Heille työnhaku ja uutisten seuraaminen oli keskeisemmässä asemassa

kuin muille. Tämä ryhmä korosti myös palvelun ilmaisuutta. Heidän kannaltaan tila edusti siten mahdollisuutta juoksevien asioiden hoitamiseen ja maailman tapahtumien seuraamiseen. Alle 30-vuotiaat, joita oli vastanneiden joukossa vain kahdeksan, käyttivät koneita muita enemmän viihteeseen kuten surffaamiseen tai blogeihin. He myös käyttivät kuvankäsittelyohjelmia muita useammin. Muista ryhmistä poiketen he myös pitivät ilmaisuutta opastavaa henkilökuntaa tärkeämpänä. Heille Kontupisteen voi siten nähdä edustaneen itsenäistä tekemisen ja viihtymisen tilaa, jonka palveluista heillä ei välttämättä olisi varaa maksaa.

Kontupiste kulttuurikeskuksena ja KontuFestari

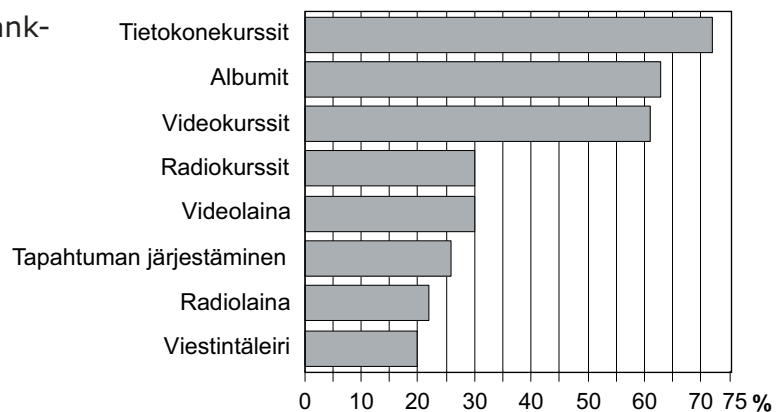
Paitsi tietokonepiste, Kontupiste pyrki olemaan myös pieni kulttuurikeskus, joka tarjosi mahdollisuuksia kulttuurin tekemiseen sekä sähköisen esitysareenan, jossa tehtyjä kulttuurisisältöjä voi katsoa. Kontupisteen kävijäkyselyssä esitettiin väitteitä, joita oli käytetty Helsingin kulttuuriasiakkeksen kulttuurikeskuksista Stoasta, Kanneltalosta ja Malmitalosta tehdyssä tutkimuksessa. Lähes 90 %:a vastanneista oli samaa mieltä väitteistä ”talo on helppo tulla” ja ”talo tarjoaa minulle tärkeitä palveluita”. Sen sijaan tärkeäksi alueelliseksi kohtauspaikaksi Kontupisteen koki 70 % vastanneista.

Kaikista edeltävistä kohdista oli ollut samaa mieltä 90 %:a Stoan, Kanneltalon ja Malmitalon kävijäkyselyyn vastanneista. Kontupiste oli siten enemmänkin paikka, jonne tultiin itsekseen kuin paikka, jonne tultiin tapaamaan. Tämä saattoi johtua myös tilasta – tila oli yksi huone, ja koneiden ääressä istuminen edellytti, että tilassa oli varsin hiljaista.

Sisältöhankkeiden kiinnostavuus

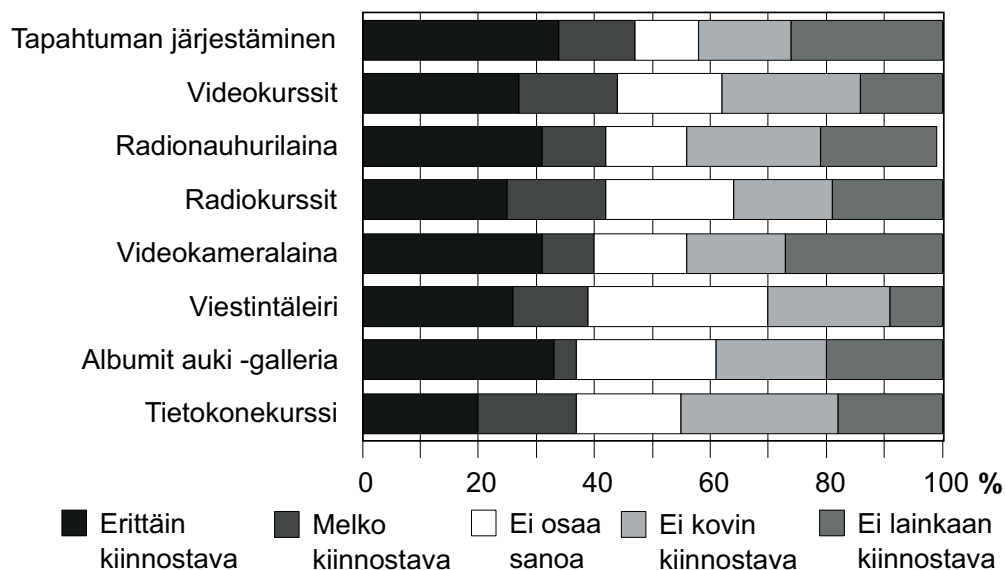
Kontupisteessä toimivia sisältöhankkeita olivat Internetissä toimiva avoin valokuvagalleria, Albumit auki, ja radio- sekä videokursseja tarjoava UrbanTV. Tilassa järjestettiin myös Nettirohkeus- tietokonekursseja. Lisäksi tilasta oli mahdollista lainata digikameraa, videokameraa ja radionauhuria ilmaiseksi. Myös editointikoneeksi hankittua iMacia pystyi varaamaan omaa käyttöä varten. Tilassa saattoi myös järjestää avoimia epäkaupallisia tapahtumia.

Kuvio 10: Sisältöhankkeiden tuntemus

Kontupisteen kävijäkyselyssä ilmeni, että parhaiten oli mielletty tilan rooli tietokonepisteenä. Kävijät olivat parhaiten selvillä siitä, että piste tarjosi tietokonekursseja. Silti myös enemmän sisällöntuotantoon keskittyvä järjestetty toiminta - viestintäleirejä lukuun ottamatta - oli tuttua yli puolelle vastaajista. Viestintäleirien heikompi tuntemus johtui luultavasti siitä, että kyseessä ei ollut jatkuva toiminta, vaan silloin tällöin järjestyt tapahtumat. Mahdollisuus lainata välineitä omiin projekteihin taikka mahdollisuus järjestää tilassa tapahtumia tunnettiin organisoitua toimintaa huonommin.

Kuvio 11: Arvio sisältöhankeiden kiinnostavuudesta

Kontupisteen kaikki alahankkeet arvioitiin suunnilleen yhtä kiinnostaviksi. Erittäin tai melko kiinnostavina niitä piti noin 40 %:a vastanneista. Kurssien maksuttomuutta piti erittäin tärkeänä hieman yli ja lainaamisen ilmaisuutta hieman alle puolet vastanneista. Vastauksissa oli kuitenkin eroja ikäryhmien mukaan.

Yli 65-vuotiaita kiinnosti sisältöhankeista eniten Albumit auki -galleria, jota yli puolet heistä piti erittäin kiinnostavana. Lisäksi he pitivät tietokonekursseja melko kiinnostavina. 50–65 -vuotiaat olivat vähiten kulttuurisisällöistä kiinnostunut ryhmä, ja heidän mielestään kulttuuripalvelujen ilmaisuus ei myöskään ollut yhtä tärkeää kuin muiden mielestä. Myös kiinnostus tietokonekursseihin oli heidän keskuudessaan kaikkein vähäisintä – ehkä tämä ikäryhmä kokee jo hallitsevansa koneet siinä määrin kuin ne heitä kiinnostavat. 30–50 -vuotiaat olivat jonkin verran kiinnostuneempia lainaamaan välineitä omiin projekteihinsa kuin osallistumaan kursseille. Silti heidän kiinnostuksen-

sa kurssitoimintaa kohtaan oli suurempaa kuin hieman vanhempien. Alle 30-vuotiaita kiinnosti etenkin videoiden teko, sen sijaan he olivat selvästi vähemmän kiinnostuneita Albumit auki -galleriasta kuin muut vastaajat.

Nettirohkeus -tietokonekurssit

Kontupisteessä järjestettiin ensisijaisesti seniorikansalaisille tarkoitettuja tietokonekursseja. Kurssien aihepiiri ulottui tietokoneen käytön perusteista kuvankäsittelyyn. Tavallisten kurssien lisäksi Kontupisteessä järjestettiin muutama kerran viestinnän eri osa-alueita kartoittava viestintäleiri. Kaikkien kysytyimpiä olivat alkeiskurssit, joiden paikat täyttyivät yleensä miltei välittömästi. Kurseista tiedotettiin lähinnä Kontupisteessä, sillä etenkin peruskurssien suosio oli suurta ja ilmoittautuneita olisi ollut enemmän kuin paikkoja. Myös muut kurssit täyttyivät, mutta hieman hitaammin. Kurseilla oli silti ollut tyhjiä paikkoja, sillä ilmaisille kurseille oli jätetty helposti saapumatta.

Kurseilta kerättiin kurssipalautetta. Osa lomakkeista oli täytetty vain osittain. Lomakkeiden perusteella kurseille osallistuneet ovat olleet pääosin Kontulasassa tai sen lähialueilla asuvia senioreita, joiden tietoyhteiskuntataidot ovat olleet varsin heikot. Myös palautelomakkeissa kysytty ”vaikein asia” kohdan tyypillinen vastaus – sähköposti tai tiedostojen avaaminen – kertoo kokemuksen niukkuudesta.

Kurssi-ilmoittautumisten ja kurseille saapumisen välillä kävi osanottajakato. Ensimmäiselle oppitunnille saapuneet jättivät silti kurssit vain harvoin kesken. Tämän lisäksi kurssipalaute kertoi pääosin tyytyväisyydestä opetukseen. Kriittikkiä oli esitetty lähinnä siitä, että kurssit olivat hieman turhan nopeatahtisina ja täyteen pakattuja. Ongelmalliseksi oli myös koettu kurssilaisten vaihteleva taso - yhdelle liian nopea kurssi saattoi olla toiselle turhan hidaskäyttöön.

Tietokonekurssille osallistuminen edellytti, että jokaisella oppilaalla oli tunnin aikana käytössä oma kone. Kontupisteen koko rajoitti siten oppilaiden määrän kymmeneen. Tosin, koska oppilaiden lähtötaso oli melko heikko ja henkilökohtaisen opastuksen tarve suuri, oli jo kymmenenkin oppilaan ryhmässä tarvetta apuopettajalle. Siten tila oli kokonsa puolesta hyvä kurssitoimintaan. Huono puoli Kontupisteessä kurssitilana oli, että oppilaat istuvat sivuttain suhteessa kankaaseen johon opetus heijastettiin. Kurssipalautteessa oli todettu, että oli vaikea seurata yhtä aikaa sekä opetusta että tehdä itse. Hyvä puoli kurssitilana oli Kontupisteen yhdistyminen päiväkäyttöön – kurssilaiset ker-

toivat harjoittelevansa oppimaansa päivisin Kontupisteessä, jossa he saivat tarvitessaan apua henkilökunnalta.

Nettirohkeuden yksi keskeinen periaate oli tietoyhteiskunnasta syrjäytymisen ehkäiseminen. Kurssit olivat onnistuneet tavoittamaan tietoyhteiskuntaan hitaasti integroitunutta ikäväestöä. Kuitenkin, toinen merkittävä tietoyhteiskuntataidoiltaan heikko ryhmä, maahanmuuttajat, oli jäänyt kurssitarjonnan ulkopuolelle. Yhtä vuonna 2003 järjestettyä kurssia lukuun ottamatta kurssit pidettiin suomeksi, eikä maahanmuuttajien kielitaito välttämättä riittänyt opetukseen osallistumiseen. Maahanmuuttajakursseissa haasteeksi koettiin, että jokaiselle kieliryhmälle pitäisi olla oma kurssinsa. Keväällä 2006 asiaa korjattiin siten, että Kontupisteessä järjestettiin venäjän, kurdin sekä somalinkielinen kurssi.

Albumit auki -galleria

Valokuvien laittaminen Internetiin on varsin yleistä ja suuren, mutta äänekään suosion takia nuorten suosimat valokuviin perustuvat irc-galleria -sivut suljettiin Kontupisteessä. Kaikkien taidot tai varusteet eivät vielä riitä kuvien skannaamiseen ja siirtämiseen Internetiin. Tavallisten ihmisten valokuvista koostuvan Albumit auki -gallerian voi nähdä paitsi kartoittaneen Helsingin valokuvahistoriaa, myös tarjonnan mahdollisuuden laittaa kuvia Internetiin niille, joiden omat taidot eivät tähän riittäneet.

Albumit auki -galleria oli sähköinen valokuvagalleria, jonne kuka tahansa saattoi luovuttaa kuviaan Helsingistä. Se avattiin Internetissä vuonna 2003. Ensimmäisen runsaan puolen vuoden aikana sivuilla tehtiin kuukaudessa 30 000–50 000 kuvahakua. Lokakuussa 2003 galleriasta oli artikkeli Helsingin Sanomista, ja sen suosio kasvoi räjähdysmäisesti. Tämän jälkeen gallerian suosio tasaantui, mutta yleisesti suunta oli kasvava. Gallerian sivuilla tehtiin noin kaksikymmentätuhatta kuvahakua päivässä. Kuvia myös kommentoitiin: kuvateksteihin saapui päivittäin noin viisi kommenttia. Keskustelu pysyi asiallisena ja kommentit olivat enimmäkseen pieniä lisäyksiä kuvatietoihin.

Kuvien luovuttaminen galleriaan tapahtui joko tuomalla valokuvat gallerian vastaanotolle Kontupisteeseen skannattaviksi tai lähettämällä ne digitaalisesti suoraan galleriaan. Vuonna 2006 galleriassa oli yli viisitoistatuhatta valokuvaa. Vanhimmat kuvat olivat 1800-luvulta ja uusimmat vuodelta 2005. Kuvia luovutti 157 yksityishenkilöä. Yksityisistä luovuttajista 55 % oli miehiä ja

45 % naisia. Luovuttajissa oli myös kaksi pariskuntaa. Osa luovuttajista oli vakiokävijöitä, jotka toivat kuviaan galleriaan luovutettaviksi koko kolmen vuoden ajan. Eniten kuvia luovuttanut yksityishenkilö oli yli tuhat kuvaa luovuttanut eläkkeellä oleva valokuvaaja.

Albumit auki -gallerian luovuttajat olivat enimmäkseen eläkeikäisiä ihmisiä, joille koneet olivat melko vieraita ja jotka eivät osanneet itse siirtää kuvia Internetiin. Etenkin alkuaikoina luovuttajina oli henkilöitä, jotka eivät olleet käyttäneet lainkaan tietokonetta ja jotka halusivat kirjoittaa kuvatekstit käsin. Albumit auki oli saattanut toimia tälle ryhmälle kannustimena tietokoneiden käyttöön: Kontupisteen kävijäkyselyssä kuusitoista prosenttia vastanneista ilmoitti gallerian lisänneen heidän tietokoneen käyttöönsä.

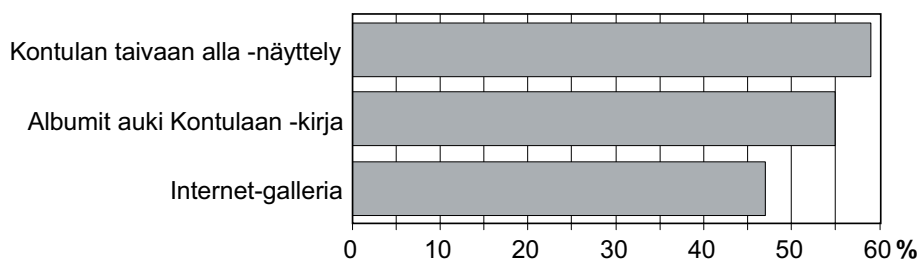
Kuvien luovuttaminen galleriaan oli varsin työläs prosessi. Se edellytti useimmiten kolmesta viiteen käyntiä gallerian vastaanotolla. Kun mukaan luetaan aika, joka kului kuvien valikoimiseen ja kuvatekstien miettimiseen, arvioivat luovuttajat luovutusprosessiin käyttämäkseen ajaksi noin sata tuntia. Luovutusprosessin vaatima aika on kaksiteräinen asia. Yhtäältä se saattoi ehkäistä joitain osallistumasta. Kuitenkin, mikäli kulttuuritoiminnan tarkoituksena nähdään tarjota mahdollisimman paljon niille jotka sitä kaipaavat, voi prosessin kesto pitää hyvänä. Osalle luovuttajista pitkä prosessi oli selvästi myös sosiaalinen ja merkityksellinen tapahtuma.

Kuvia oli mahdollista luovuttaa galleriaan myös digitaalisesti Internetin kautta. Tällöin luovuttaminen ei edellyttänyt yhtään käyntiä Kontupisteessä, mutta galleriaan tuli olla yhteydessä ennen kuvien luovuttamista. Digitaalisesti kuvia luovuttaneet olivat hieman nuorempia kuin vastaanotolle saapuvat. Digitaalinen luovutusprosessi oli vähemmän suosittua kuin Albumit auki -gallerian projektivastaava Eeva Rista odotti, vuonna 2005 lähes kuudestakymmenestä luovuttajasta neljännes luovutti kuviaan digitaalisesti. Ristan mukaan digitaalinen luovutusprosessi oli vielä kehittämisvaiheessa, ja siihen oli tarkoitus panostaa vuoden 2006 aikana.

Suurin osa galleriaan kohdistuneista hauista tehtiin .fi-domaineista eli Suomesta. Galleriaa katsottiin kuitenkin myös maailmalta ja 0,3 % hauista tului Ruotsista. Muita maita, joista galleriaa katsottiin, olivat mm. Belgia, Hollanti, Viro, Saksa, Iso-Britannia, Sveitsi, Norja, Ranska ja Kanada. Lisäksi 0,01 % gallerian hauista tehtiin Yhdysvaltain korkeakoulutukseen viittaavista .edu-domaineilta.

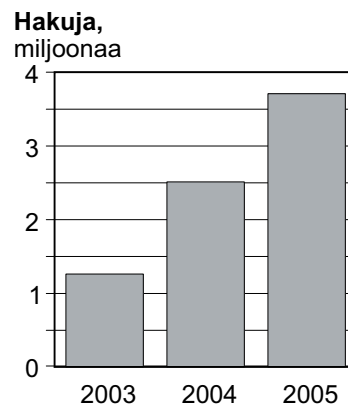
Albumit auki -gallerian kuvia oli esillä myös näyttelyissä niin Kontupisteessä, Lasipalatsissa, Stoassa kuin Kontulan ostoskeskuksella. Nämä myös huomattiin ja ne muistettiin. Kontupisteen kävijäkyselyyn vastanneista yli puolet ilmoitti katsoneensa ostoskeskukselle vuonna 2004 ripustettuja lakanoita, jotka esittelivät gallerian satoa. Lasipalatsin näyttelyssä kuvia kävi katsomassa kolmetuhatta kävijää. Myös kuvista tehty Albumit auki Kontulaan -kirja oli Kontulassa suosittu. Albumit auki -galleria onnistui selvästi löytämään aiheen, jota kohtaan on kiinnostusta.

Kuvio 12: Katsonut Albumit auki -galleriaa

Huolimatta siitä, että gallerian kuvia katsottiin ja gallerialle onli kysyntää, ei Albumit auki -galleriakaan kohdentunut kaikille, vaan sillä oli melko selkeä ensisijainen kohderyhmä. Siinä missä 60 % yli 65-vuotista kävijäkyselyyn vastanneista piti Albumit auki -galleriaa erittäin kiinnostavana, ajatteli näin alle kolmannes 30-vuotiaista. Tämä varmaan johtuu siitä, että nuorilla on jo omat kuvasivustonsa. Toinen ryhmä, jota galleria ei tavoittanut, olivat maahanmuuttajat. Vain yhdellä luovuttajalla oli vierasperäinen nimi, ja gallerian vieraskirjassa oli kommentoitu sitä, ettei kansainvälistyminen näy gallerian kuvissa.

Kuvio 13: Albumit auki -galleriaan tehdyt kuvahaut vuosittain

Albumit auki -galleria oli siten hanke, joka kartoitti Helsingin valokuvahistoriaa tavalla, joka kiinnostaa etenkin iäkkäämpää väestöä ja ulkosuomalaisia katsojia. Samalla se tutustutti iäkkäitä luovuttajia Internetin sisällöllisiin mahdollisuuksiin. Galleria toimi tälle ryhmälle myös kipinä opetella koneiden käyttöä. Hankkeena se ei ollut ”pikaruokaa”, vaan luovuttajan paneutumista vaativa, mutta antoisaksi koettu hanke. Se ei kuitenkaan integroinut maahanmuuttajia osaksi Helsingin historiaa. Koska luovutusprosessissa oli pitkälti kyse asiakaspalvelusta, olisi tähän tarvittu ehkä vähemmistöä edustava työntekijä tai toiminnan erityistä kohdentamista maahanmuuttajaryhmille.

Urban TV:n video- ja radiokurssit

UrbanTV tarjosi toiminta-aikanaan sekä ilmaisia video- ja radiokursseja, että mahdollisuuden lainata tarvittavia välineitä – videokameraa, radionauhuria ja editointikonetta omien projektien toteuttamista varten. Radiotoiminta oli aluksi oma hankkeensa, mutta asioiden yksinkertaistamiseksi sen koordinointi siirrettiin UrbanTV:n alaisuuteen. UrbanTV itsenäisenä hankkeena ajettiin alas, mutta sen toiminta jatkui osana Kontupisteen toimintaa. Kurssien koordinointi siirrettiin Kontupisteen vastuulle ja kurssien vetäjinä hyödynnettiin toisen Urban II hankkeen, Työllistyvien taiteilijoiden, resursseja.

UrbanTV:n arviointi perustuu kurseilla kerättyyn palautteeseen, Kontupisteessä tehdyn kyselylomakkeen vastauksiin, toiminnan projektivastaavan haastatteluun sekä vuosikertomuksiin.

Toiminta

UrbanTV:n kurssitoiminnan voi ajatella jakautuneen kahteen eri ryhmään: osa kursseista oli lyhyitä välineiden käytön opettelemiseen keskittyviä kursseja, osassa kursseja tehtiin osanottajaryhmän kanssa pidempiaikainen projekti.

Lyhyiden kurssien kestoksi oli vakiintunut videotoinnassa 2x3h ja radiotoiminnassa 2x2h. Näitä kursseja oli tarjottu välillä erityisille kohderyhmille, kuten Myllypuron työttömille tai Mielenterveysseuralle. Radiokursseja oli tarjottu ensisijaisesti aikuisille. Yksi radiokurssi järjestettiin tosin myös Nuorten toimintakeskuksen kanssa. Videokurssien tarjonta oli sen sijaan kohdennettu nuoriin. Koska kurssitoimintaan sitoutumisessa oli ongelmia – kurseille saatettiin jättää tulematta tai ne voitiin lopettaa kesken – asetettiin vuonna 2004 videokameran lainaamisen ehdoksi ajokortti, jonka sai käytyään kurssin.

Video- ja radiokursseilta kerättiin palautetta, jonka perusteella on mahdollista arvioida suunta-antavasti mistä kurseille saavuttiin sekä sitä, mitä kautta tieto kursseista kulki. Palaute havainnollistaa toiminnan erityisyyttä Helsingissä – tulijoista vain noin puolet oli Itä-Helsingistä muiden saapuessa kurseille kauempaa. Tyypillisimmin kurseille saapuneet olivat kuulleet kursseista kuultu puskaradion eli tutun koulun tai työpaikan kautta.

Kontupisteen kävijäkyselyssä ilmeni, että vaikka kiinnostusta videokameran ja radionauhurin lainaamiseen oli, tunnettiin mahdollisuus tähän melko huo-

nosti. Toiminta oli kuitenkin hiljalleen alkanut lyödä itseään läpi. Vuonna 2005 Kontupisteen kameraa lainasi noin viisitoista henkilöä ja Kontupisteestä oli myös tilattu kursseja. Videokameran lainaajat taikka kursseja pyytäneet eivät olleet mitenkään erityisesti kontulalaisia, vaan Kontupisteeseen tultiin, koska palvelu oli Helsingissä ainutlaatuinen.

Radiolla ja TV:llä oli ollut yhteyksiä muuhun alueella tapahtuneeseen toimintaan. Kierrätyskeskuksen Urban II -ohjelmaan kuulunut Ekoarki-hanke oli tehnyt paljon yhteistyötä radiotoiminnan kanssa ja keväällä 2005 Kontulaan perustettiin alueen asioita käsittelevä asukasradio. Asukasradiolla oli neljä toimittajaa ja sen lähetykset kuultiin kerran viikossa Lahiradiossa, minkä lisäksi ohjelmat olivat ladattavissa Kontulan asukassivustolta, kontula.com:ista. Radion ”eetteriaika” rahoitettiin ostoskeskuksen yrityksille tehdyillä mainoksilla. UrbanTV oli puolestaan integroitu mukaan paikalliseen toimintaan muun muassa järjestämällä Kontulan karaokekilpailu, jonka voittajaa sai äänestää Internetissä. Voittaja esiintyi KontuFestarilla.

Pitkien, valitulle ryhmälle tarjottujen kurssien menestystarinoita ovat olleet yhteistyössä DocPoint-festivaalin kanssa sopeutumisvaikeuksista kärsivien nuorten koululle tarjotut videokurssit sekä FC Konnun kehitysvammaisten Fairplay -joukkueen kanssa tehty dokumentti. Vuonna 2004 koulun dokumentti voitti DocPointin yleisöäänestyksen. Sekä DocPointilla voittanut video että Fairplay dokumentti on esitetty televisiossa YLE:n TV 2:lla. Dokumentit osallistuivat myös Ranskassa järjestettyjen dokumenttielokuvafestivaalien ei-ammattilaissarjaan. Urban kulttuurin tarjoama positiivishenkinen toiminta sosiaalisesti heikkojen ryhmien kanssa oli siten tuottanut erinomaisia tuloksia. Tällainen toiminta oli kuitenkin jäänyt resurssipulan takia vain muutamaan kokeiluun.

Video- ja radiotoiminnan yhdistäminen Internetiin on vielä uutta, ja itsenäisesti sen pariin hakeutuvat lähinnä edelläkävijät. Kulttuuritoiminnan riskinä sosiaaliseen kohentamiseen pyrkivissä hankkeissa onkin esitetty, että sen hyödyt kohdentuvat lähinnä jo hyväosaisille. Tässä suhteessa toiminnan kohdentamista heikommille ryhmille – kuten Naulakallion koululle, työttömille ja kehitysvammaisille - voi pitää tärkeänä. Tällöin heikommassa asemassa oleville, jotka eivät ehkä itse osaisi tai jaksaisi hakeutua toiminnan pariin, tarjottiin osallistumismahdollisuuksia edelläkävijöiden joukossa.

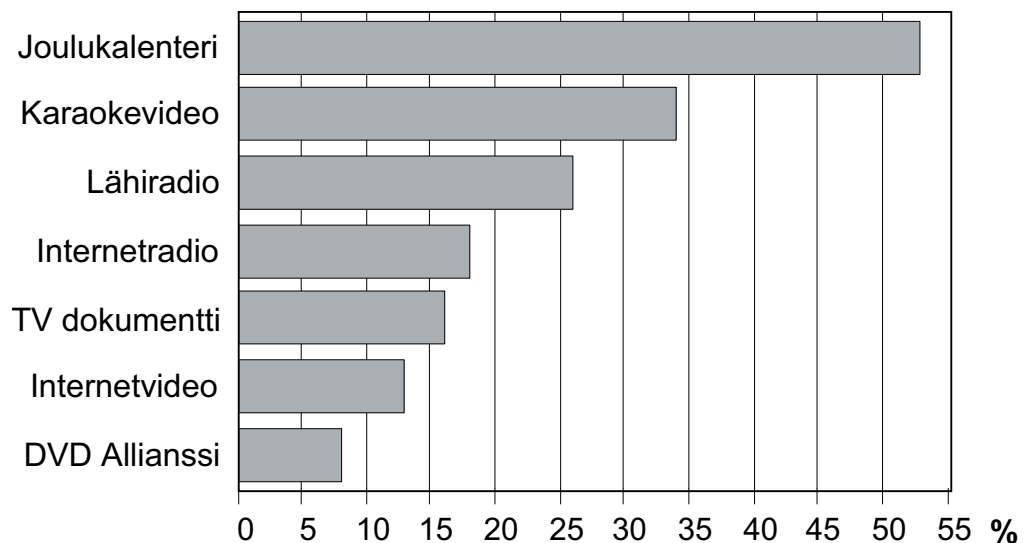
Sisältöihin tutustuminen

UrbanTV:n kursseilla tehdyt sisällöt laitettiin näytteille Kontupisteen www.kontu.la-sivuille. Nuorten tekemistä videoista toimitettiin DVD-kopio Suomen Nuorisoyhteistyön, Allianssin, kirjastoon Pasilaan. YLE on myös esittänyt kaksi dokumenttia ja joulun alla Kontupisteen ikkunaan heijastettiin UrbanTV:n kursseilla tehty joulukalenteri. Radio-ohjelmat olivat myös ladattavissa Internetissä: Kontupisteen kursseilla tehdyt ohjelmat www.kontu.la sivuilla ja asukasradion ohjelmat Kontulan www.kontula.com-sivuilla. Asukasradion lähetyksiä oli mahdollista kuunnella myös Lähiradiosta.

Kontupisteen kävijäkyselyn perusteella videoiden esitysareenoista parhaiten tavoitti ikkunaan heijastettu joulukalenteri, jota ilmoitti katsoneensa yli puolet vastanneista. Paikallisiin asioihin liittyvät sisällöt kiinnostivat muita enemmän Kontulan asukassivustolla. Kontula.com:issa ollutta karaokevideota oli katsonut noin kolmannes vastaajista ja asukasradiota oli kuunnellut Lähiradiosta neljännes. Kontu.la -sivuilla olevia sisältöjä oli katsottu melko vähän.

Videoita ladattiin vajaa tuhat kertaa kuussa ja niitä oli katsonut vain joka kymmenes kävijäkyselyn vastaaja. Vuonna 2004, jolloin videotointi oli kunnianhimoisimmillaan, videoita myös katsottiin enemmän. Kontu.la -sivuston ongelmana oli yhdistävän teeman puute ja voi olla, ettei se esityspaikkana palvellut tekijöiden ja yleisöjen kohtaamista. Oman esitysareenan sijaan Kontupiste olisi voinut mahdollistaa sisältöjen tuottamisen niille foorumeille, jonne tekijät haluavat – Kontulan omasta portaalista kontula.com:sta aina Youtubeen.

Kuvio 14: Onko katsonut seuraavia Kontupisteen sisältöjä?

UrbanTV:n toiminnan puitteet

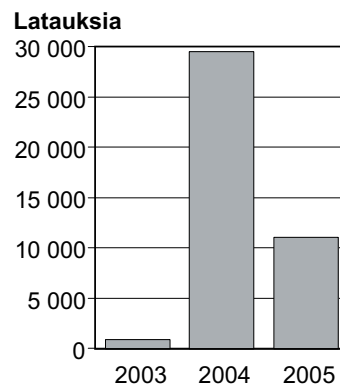
Video- ja radiotoiminnan kannalta Kontupisteeseen tarjoamien puitteiden voi nähdä muodostuneen kolmesta osa-alueesta – fyysisestä tilasta, käytettävissä olevasta tekniikasta ja toiminnan organisoimisesta. Kontupisteeseen rakennettiin televisiostudiotilaksi lava, jossa oli trikkikuvauksen mahdollistava blue screen. Tämä osoittautui käytännössä tarpeettomaksi, sillä videoita kuvattiin muualla kuin Kontupisteessä ja blue screen jäi hyödyntämättä. Enemmän tarvetta olisi ollut äänitysstudiolle, jollaista Kontupisteessä ei ollut.

Kontupisteessä oli editointia varten iMac. Paljon editoivat pitivät iMacia ylivertaisena PC:seen nähden. Kontupisteeseen koneella kävi välillä muissa kaupungeissa opiskelevia valo/videokuvaajia, joiden kotikone oli PC, mutta jotka tarvitsivat iMacia editointiin. iMac:in valinta editointikoneeksi toimi hyvin, sillä käyttäjien täytyi joka tapauksessa opetella editointiohjelma. Tässä suhteessa oli sama, opettelevatko he sen PC:llä vai iMacilla. Toisaalta, mikäli käyttäjät halusivat vain oppia taidot kotikäyttöä varten, saattoi iMac tehdä heistä turhan riippuvaisiksi Kontupisteestä. Tosin Kontupisteeseen iMacin oli saanut varattua varsin lyhyellä varoitusajalla omaa käyttöä varten.

Kontupisteeseen kaltaisessa tilassa oli keskeistä tasapainoilla mahdollisimman hyvän ja mahdollisimman helpon editointiohjelman välillä. Radiokursseja vetäneen henkilön mukaan haastavimmaksi ohjelmien teossa koettiin editointi – ei niinkään haastattelemineen ja nauhoittaminen. Esimerkiksi ammattilaisten käyttämä Pro Tools -äänien editointiohjelma, jonka opetteleminen on varsin työlästä, olisi ollut Kontupisteeseen kaltaisessa paikassa melko tarpeeton. Kurseille sitoutuminen oli jo muutenkin ollut ongelmallista, joten ohjelmien olisi täytynyt pääsääntöisesti olla sellaisia, että kahden kerran pikakurssi olisi riittänyt ohjelmien perusteiden oppimiseen.

Video- ja radiotoiminta käynnistyivät Kontupisteessä varsin hitaasti. Suurelta osin tämä luultavasti johtui siitä, että kyseessä oli uusi palvelu, jolle ei ollut valmiiksi laajaa kysyntää. Keskeinen kanava, jota kautta ihmiset olivat tulleet kursseille, oli puskaradio tai Helsingin Sanomat, jolloin tuttu lähde oli toiminut oudon toiminnan ”takeena”. Tällaisten kanavien merkityksestä tiedottami-

Kuvio 15: Urban TV:n videoiden lataukset (kerta/vuosi)

sessä kertoo sekin, että syksyllä 2005 järjestetyille radiokurssille, josta tiedotettiin vain Kontupisteen sivuilla ja Kontupisteessä, saapui vain yksi osanottaja. Uutta toimintaa ehkä hieman vierastettiin, ja tämä vaikutti korostavan henkilökontaktin tai jonkun arvovaltaisen lähteen – kuten Helsingin Sanomien – merkitystä kurssille osallistumisessa. Vaikuttaakin siltä, että Kontupisteen kaltaisen uuden toiminnan kotiutuminen vie aikaa, ja kysyntä luultavasti olisi kasvanut, kun tarjontaan olisi totuttu ja sitä olisi osattu kaivata.

Uuden pisteen lanseeraamisessa olisi tullut panostaa tiedottamiseen enemmän kuin nyt tehtiin. Toiminnasta tiedottamisen kannalta ongelmalliseksi koettiin, ettei hankkeella ollut täysipäiväistä työntekijää. Ongelmaa pahensi se, ettei Kontupisteen asiakaspalvelijalla ollut valtuuksia video- ja radiokurssien organisoimiseen. Siten Kontupisteestä ei saanut päiväsaikaan tietoa siellä järjestettävästä kurssitoiminnasta. Tämän koettiin aiheuttaneen toimintaan epämääräisyyttä, ja se saattoi nostaa kynnyksen osallistua kurssille.

Epämääräisyyden hälventämiseksi olisi ollut keskeistä, että pisteen asiakaspalvelijalla olisi ollut mahdollisimman hyvät tiedot ja laajat valtuudet kurssitoiminnan suhteen. Toinen tapa hälventää epämääräisyyttä olisi ollut verkostoituminen jonkun jo tunnetun tahon kanssa, joka olisi tuonut toiminnalle ”statusta” – kuten yhteistyö DocPointin kanssa. Samoin lehtijutut olivat tärkeitä.

KontuFestari

KontuFestari oli kolmena kesänä Kontulan Kelkkapuistossa järjestetty musiikkitapahtuma. Alkujaan kaksipäiväinen festivaali laajeni vuonna 2005 kolmipäiväiseksi, siten että lauantain ja sunnuntain päivätapahtumien lisäksi Kontulassa pidettiin festivaaliklubit paikallisessa ravintolassa sekä Nuorten toimintakeskuksessa perjantai- ja lauantai-iltoina. Festivaalin kohdeyleisönä olivat lauantaisin nuoret sunnuntain ollessa enemmän ”perhepäivä”. KontuFestarin puitteissa oli myös järjestetty koirien agilitykilpailu sekä asukkaiden tiedotustilaisuus. Festivaaleilla ei myyty alkoholia.

KontuFestari oli vahvasti paikallinen festivaali: sen järjestäjänä oli perinteikäs ja monipuolinen kontulalainen jalkapalloseura FC Kontu. Festivaalin järjestämiseen osallistui vuosittain yli sata vapaaehtoistyöntekijää. Tapahtuman ohjelmatarjonnassa pyrittiin painottamaan itähelsinkiläisiä esiintyjiä. FC Konnun tukena tapahtuman järjestämisessä toimi Helsingin kaupungin kulttuuriasiain-

keskuksen kaupunkikulttuuriyksikkö. Muita kaupungin yhteistyökumppaneita oli esimerkiksi rakennusvirasto.

Festivaali teki yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa ravintoloista ostoskeskuksen yrittäjiin. Festivaaliklubien lisäksi Nuorten toimintakeskuksen sekä Kontupisteen kanssa tehdyn yhteistyön kautta paikallisille nuorille oli tarjottu mahdollisuus päästä esiintymään festivaaleille. Vuonna 2005 Kontulassa järjestettiin paikallisessa ravintolassa karaokekilpailu, joka videoitiin ja jonka voittaja äänestettiin kontula.com-sivuilla. Palkintona voittaja pääsi esiintymään festivaaleilla. Karaoke-kilpailu herätti alueella kiinnostusta – Kontupisteen kävijäkyselyyn vastanneista kolmannes oli katsonut videota. Kaiken kaikkiaan festivaalien verkostoituminen alueen eri toimijoiden kanssa oli varsin laajaa ja innovatiivista.

Kontufestivaaleilla ei ollut järjestyshäiriöitä. Tapahtuman ei-häiritsevästä luonteesta kertoi sekin, että Kontulassa tehdyssä katugallupissa osoittautui, että gallupissa puolet vastanneista, haastattelijoiden iäkkäiksi luokittelemista henkilöistä, ei tuntenut KontuFestaria. Tämä joukko ei kuulunut festivaalin kohderyhmään, ja sen, etteivät he tietäneet tapahtumasta voi tulkita kertovan etteivät he myöskään kokeneet sitä häiritseväksi. Festivaalien kohderyhmään

Kontulan ostarilla on runsaasti tapahtumia KontuFestarien aikaan. Kuva: Eeva Rista

KontuFestarit Kelkkapuistossa. Kuva: Eeva Rista

kuuluvat aikuiset ja nuoret ilmoittivat gallupissa pitävänsä festivaalia tarpeellisena. Huolimatta tapahtuman vahvasti paikallisesta, lokaalia identiteettiä korostavasta luonteesta KontuFestari oli lisäksi myös koko kaupungin tapahtuma. Se oli huomioitu Helsingin Sanomissa ainakin kahtena vuotena. Vuonna 2005 siitä oli sekä etukäteispuffi että artikkeli. Kävijöitä saapui eri puolilta Helsinkiä sekä myös ulkomailta asti.

Kontupisteen kävijäkyselyn perusteella KontuFestarilla kävi myös sellaista yleisöä Kontulan alueelta, joka ei käynyt muuten sen enempää ilmaiskonserteissa kuin Kontulan alueenkaan tapahtumissa. KontuFestarin heikko puoli oli, kuten muidenkin Urban kulttuurin alahankkeiden, ettei siinä huomioitu maahanmuuttajien erityistarpeita. Katugallupin perusteella vain viidennes maahanmuuttajista tunsivat KontuFestarin ja vain joka kymmenes galluppiin vastanneesta maahanmuuttajasta oli käynyt tapahtumassa. Festivaali ei siten integroinut maahanmuuttajaväestöä Kontulan toimintaan.

Maahanmuuttajia lukuun ottamatta KontuFestari oli integroitunut yhteistyöhön paikallisten toimijoiden kanssa ja hyödynsi jo olemassa olevia resursseja varsin monipuolisesti. Yhteistyö kaupunkikulttuuriyksikön kanssa oli puolestaan mahdollistanut nimekkäämpien, yleisöä kauempaa houkuttelevien esiintyjien hankkimisen festivaaleille. KontuFestaria voi pitää onnistuneena esimerkkinä keinosta kohentaa lähiön imagoa sekä luoda paikallista tekemisen henkeä.

Yhteenveto

Urban kulttuuri tavoitti laajasti eri-ikäistä yleisöä. KontuFestarin kohderyhmää olivat erityisesti nuoret ja aikuiset. Festivaaleille saapui myös yleisöä, joka ei käynyt sen enempää muissa ilmaiskonserteissa kuin muissa paikallisissa tapahtumissakaan. Kontupisteessä kävi kaiken ikäisiä eri etnisten taustojen edustajia. Kontupisteessä toimivilla muilla hankkeilla olivat omat kohderyhmänsä – Albumit auki sekä Nettirohkeuskurssit tavoittivat vähemmän tottuneita, melko iäkkäitä tietokoneenkäyttäjiä enimmäkseen lähialueilta. Urban TV:n avoimet kurssit tavoittivat ”edelläkävijöitä” ympäri kaupunkia. Lisäksi pitkät, kohdennetut kurssit tavoittivat myös heikompia ryhmiä. Heikko puoli Urban kulttuurissa oli - tietokonepistettä lukuun ottamatta - maahanmuuttajien vähäinen tavoittaminen. Tätä olisi voinut parantaa ottamalla KontuFestareille maahanmuuttaja esiintyjä, sekä kohdentamalla kurssitoimintaa erityisesti maahanmuuttajille.

Kontupisteen tarkoitus oli parantaa tietoyhteiskunnan saavutettavuutta. Kävijäkyselyn perusteella väestö, jolla ei ole omaa tietokonetta taikka mahdollisuutta käyttää tietokonetta töissä tai koulussa, oli löytänyt hyvin Internetpisteeseen. Erityisen usein Kontupisteessä kävivät työelämän ulkopuolella olevat, vaikka Kontupisteessä kävi myös aktiiviväestöä ja puolella vastanneista oli kotona Internet. Riippumatta siitä, oliko vastaajalla omaa tietokonetta, ilmoitti valtaosa kyselyyn vastanneista käyttävänsä tietokonetta useamman kerran viikossa, ja myös muut julkiset tietokonepisteet tunnettiin hyvin.

Kontupisteeseen muodostui käyttäjäryhmä, joka ei käyttänyt tietokonetta missään muualla ja joka koki mahdollisuuden henkilökohtaiseen opastukseen erittäin tärkeäksi. Kontupisteen voi siten nähdä olleen hyvin keskeinen sen väestöryhmän kannalta, joille muut tietokonepisteet eivät opastuksen puutteen takia olleet oikeita vaihtoehtoja. Muutenkin Kontupistettä kehitettiin ja sen parhaina puolina pidettiin sijaintia, opastusta ja sitä, ettei konetta tarvinnut varata. Kontupiste vastasi selkeästi olemassa olevaan tarpeeseen helposta paikasta käyttä Internetiä.

Kulttuurin voi nähdä kommunikaationa – sisältöjä tehdään jotain vastaanottajaa varten. Alueellisessa kulttuuritoiminnassa on riski, että sen puitteissa tehdyt sisällöt jäävät vaille yleisöä eikä toiminta synnytä kontakteja itsensä ulkopuolelle. Tässä suhteessa Urban kulttuuri olisi voinut hyödyntää Internetsisältöjen kohdalla paremmin jo olemassa olevia esitysfoorumeita. Oman foorumi-

nen rakentamisen sijasta se olisi saattanut palvella tekijöitä paremmin, mikäli se olisi vinkannut tekijöille sopivista Internetfoorumeista.

Urban kulttuuri ei silti jäänyt vain Kontulaan käpertyneeksi hankkeeksi. KontuFestari oli Helsingin mittakaavassa merkittävä tapahtuma, joka sekä huomiointiin mediassa, että joka tunnettiin ja jonne saavuttiin kauempaa. Albumit auki -galleria tavoitti Internetin kautta katsojia eri puolilta maailmaa. UrbanTV:n parhaat saavutukset syntyivät verkostoitumalla – kaksi dokumenttia on esitetty sekä televisiossa että ranskalaisilla festivaaleilla, ja asukasradion lähetyksiä kuunneltiin erityisesti Lahiradiosta.

Ongelmallista Urban kulttuurissa oli, ettei se kunnolla tavoittanut alueen runsasta maahanmuuttajaväestöä. Kontupisteen toiminta oli pääosin suomeksi järjestettyä ja Albumit auki -hankkeenkin kuvat kiinnostivat enimmäkseen suomalaista väestönosaa. Myös KontuFestari oli jäänyt maahanmuuttajille jossain määrin vieraaksi. Voimakkaasti integroivana toiminta kulttuuritoiminta voisi parhaimmillaan toimia tärkeässä roolissa maahanmuuttajien integraatioprosessin helpottajana. Tämä kuitenkin edellyttäisi, että maahanmuuttajien tarpeet huomioitaisiin paremmin kuin mitä Urban kulttuurissa tehtiin.

Urban kulttuurin voi ajatella edustaneen paitsi kulttuuritoiminnan tarjoamista, myös Jane Jacobsia kaupunkiympäristön kohennusta. Se pyrki luomaan alueelle normaalia katuelämää, jota Jacobs (1967) pitää viihtyisän asuin ympäristön keskeisenä tekijänä. Tästä näkökulmasta hanke on onnistunut sikäli, että sen enempää Kontupisteessä kuin KontuFestareilla ei ollut järjestyshäiriöitä, vaan molemmat representoivat lähiötä ”tavallisten asukkaiden” tilana. Olenainen osa representaatiota ovat ostoskeskukselle tuotetut sisällöt - sekä ostoskeskuksella järjestetty Albumit auki -näyttely että Kontupisteen ikkunaan heijastettu joulukalenteri oli huomattu. Jacobsilaisesta näkökulmasta etenkin Kontupistettä, joka toi hieman rappeutuneeksi mielletylle lähiöostoskeskukselle uusia sisältöjä, voi pitää onnistuneena asuin ympäristön kohennuksena.

Kulttuuritoiminta voi vaikuttaa alueeseen liittyviin mielikuviin myös nostamalla esiin heikoksi mielletyn alueen aktiivisia toimijoita. Bourdieun (1980) mukaan tila saa merkityksensä vasta toiminnan myötä. Näin ollen asukkaiden oma kulttuuritoiminta voi ehkäistä syrjäytyneen alueen tunnelman syntymistä. Vaikka ylipaikallista kulttuuritoimintaa ei ole syytä rajata paikallisuuteen, voi etenkin paikallisten toimijoiden kanssa tehtyä yhteistyötä, paikallisen järjestön järjestämän festivaalin suurta vapaaehtoistyöntekijöiden joukkoa sekä asukkaiden perustamaa asukasradiota pitää tässä suhteessa tärkeinä saavutuksina.

Samoin myös toiminnan laaja verkostoitumien muiden paikallisten toimijoiden - koulujen, nuorisotalojen ja järjestöjen kanssa - oli tärkeää, sillä toiminta nostaa esiin Kontulan syrjäytyneen lähiön sijasta paikkana, joka tarjoaa mahdollisuuksia.

Helsingin lähiöiden yhdeksi suurimmista ongelmista on esitetty huonoa imagoa, jonka kohentajana kulttuuritoiminta voisi toimia. Tässä on kaksi keskeistä tekijää - ensinnäkin, koska on esitetty, että heikkojen lähiöiden arki on niiden mainetta parempi, voi muualta kaupungista kävijöitä houkutteleva kulttuuritoiminta vaikuttaa alueeseen liittyviin mielikuviiin. Toinen aspekti on media, jolla on merkittävä rooli lähiöiden mielikuvien rakentamisessa. (ks. Roivainen 1999.) Urban kulttuuri toi Kontulalle positiivista julkisuutta: erityisen merkittävänä voi pitää sitä, että se huomattiin useamman kerran vuodessa Helsingin Sanomissa. KontuFestari keräsi Kontulaan vuosittain yli kymmentuhatta kävijää eri puolilta Helsinkiä. Lisäksi Kontupiste tarjosi myös Helsingin mittakaavassa ainutlaatuisia palveluita: mahdollisuuden lainata ilmaiseksi videokameraa/radionauhuria sekä iMacin editointikoneeksi. Nämä palvelut houkuttelivat Kontulaan sisällöntuotannosta kiinnostuneita ”tietoyhteiskunnan edelläkävijöitä”.

Pääpiirteissään Urban kulttuuria voi pitää hankkeena, jossa oli paljon potentiaalia ja hyviä ideoita. Se oli kuitenkin pilotti, ja läpikävi pilottiprojektin hankaluudet. Hankkeen ongelmat liittyivät enimmäkseen toimivien tiedotuskanavien löytymiseen, sekä toiminnan paikan löytämiseen kulttuuritoiminnan kentällä. Hankkeen vahvuus oli sen innovatiivinen konsepti, mutta heikkoutena Kontupisteen toiminnan lievä ”sisäänpäinkääntyneisyys”. Paikalliset yhteistyötahot oli löydetty hyvin, mutta kulttuurin kentän toimijoihin ei vielä ollut kovin laajalti verkostoiduttu. Tämä saattoi johtua myös siitä, että kolmen vuoden aikana toiminta oli vasta hakenut muotoansa, eikä innovatiivisella hankkeella myöskään ollut valmista vertaisverkostoa odottamassa. Kulttuurisisältöihin liittyvien kohtaamisten aktiivisena rakentajana hankkeessa olisi siten ollut vielä kehitettävää. Sekä toiminnan mahdollisuuksia luovana että mielikuviiin liittyvänä lähiökohennuksena hanketta voi sen sijaan pitää varsin onnistuneena.

Tiivistelmä

EU:n Urban II -yhteisöaloitetta toteutettiin 70 Euroopan kaupungissa vuosina 2000–2006, Suomessa Helsingissä ja Vantaalla kaupunkien yhteisellä toimenpideohjelmalla. Yhteisöaloitteen tavoite oli kohentaa kaupunkiseudun uhanalaisia osa-alueita sekä edistää kestävästä kehitystä. Helsingissä 50 kehittämissanketta sai Urban II-rahoituksen. Tämä arviointitutkimus tarkastelee yhden kehittämishankkeen, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen ja sen tytäryhtiön Lasipalatsin Mediakeskus Oy:n Urban kulttuurin toimintaa ja vaikutuksia.

Urban kulttuuri -hanke toimi vuosina 2002–2006 Helsingissä Kontulan kaupunginosassa. Urban kulttuuri oli kuuden ala-hankkeen koontihanke, jota rahoitti Euroopan aluekehitysrahasto, sisäasiainministeriö / Uudenmaan liitto ja Helsingin kaupunki.

Urban kulttuurin ja sen alahankkeiden toiminnan merkitystä arvioidaan neljästä näkökulmasta: 1) keille hankkeen toiminta loi mahdollisuuksia osallistua ja mikä merkitys oli toiminnan sijainnilla, 2) miten hanke oli kytkeytynyt muihin toimintaan Kontulan alueella tai kulttuurikentällä, 3) toiminnan tunnettuus ja tärkeys, 4) toiko hanke alueelle positiivista julkisuutta. Arviointi perustuu joulukuussa 2005 ja tammikuussa 2006 tehtyihin Kontupisteen käyttäjäkyselyihin, katugallupeihin sekä Urban kulttuuri -hankkeen tuottamaan aineistoon.

Urban kulttuuri-hankkeen lähtökohtana oli tietoyhteiskuntavalmiuksien tuominen kaikkien ulottuville, kulttuuristen sisältöjen tuottaminen sekä kulttuuri-toiminnan aktivointi Kontulassa ja sen lähialueilla. Alahankkeita olivat:

- 1) Kontupiste, Kontulan ostoskeskuksessa toimiva, avoin ja ilmainen tietokonepiste tai teknologiatupa, jossa henkilökunta opasti tarvittaessa tietokoneiden käytössä. Kontupisteessä oli langaton yhteys WLAN ja koneet toimivat Linux-ympäristössä.
- 2) Albumit auki -valokuvagalleria oli Internetissä toimiva avoin sähköinen valokuvagalleria. Gallerian teema oli Helsinki, ja tavallisten ihmisten galleriaan luovuttamat kuvat kuvasivat Helsinkiä 1800-luvun lopulta tähän päivään, ks. <http://albumit.lasipalatsi.fi>.
- 3) Nettirohkeus-kursseilla opetettiin tietokoneen ja Internetin käyttöä ensisijaisesti seniorikansalaisille sekä muille heikot tietoyhteiskuntavalmiudet

omaaville ryhmille. Penaali Oy järjesti myös viestintäleirejä nuorille Kontupisteessä ja läheisellä Vesalan yläasteen koululla.

- 4) Urban TV järjesti ilmaisia, kaikille avoimia video- ja radiotyöpajoja, joissa opeteltiin videokameran, radionauhurin ja editointiohjelmien käytön perusteita. UrbanTV tarjosi myös mahdollisuuden lainata kameraa/radionauhuri ilmaiseksi omaa käyttöä varten. Kaksi UrbanTV:n opastuksella ja tuella tuotettua dokumenttifilmiä esitettiin TV:ssä.
- 5) KontuFestari oli ilmainen ulkoilmamusiikkitapahtuma, jonka kontulalainen jalkapalloseura FC Kontu järjesti neljänä kesänä. Vuonna 2006 kolmi-päiväiseksi laajentuneen festivaalin päätapahtuma pidettiin elokuussa Kontulan Kelkkapuistossa.
- 6) Kulttuurikurssit olivat Annantalon taidekeskuksen helsinkiläisille kouluille tarjoamia kursseja, joiden tarkoitus oli tutustuttaa yläaste- ja lukioikäisiä koululaisia kaupungin kulttuuritarjontaan. Vaikka kursseja järjestettiin muutenkin, otettiin kulttuurikurssit mukaan Urban kulttuuri -hankekokonaisuuteen, sillä tällä tavalla voitiin varmistaa, että myös Urban II -ohjelman kohdealueen kouluja osallistui kursseille.

Urban kulttuurissa toimivat alahankkeet tavoittivat laajasti eri-ikäistä yleisöä. KontuFestarin kohderyhmää olivat erityisesti nuoret ja aikuiset. Kontupisteessä kävi kaiken ikäisiä eri etnisten taustojen edustajia. Myös kontupisteessä toimivilla muilla hankkeilla olivat omat kohderyhmänsä – Albumit auki sekä Nettirohkeuskurssit tavoittivat vähemmän tottuneita, melko iäkkäitä tietokoneenkäyttäjiä enimmäkseen lähialueilta. Urban TV:n avoimet kurssit tavoittivat ”edelläkävijöitä” ympäri kaupunkia.

Kontupisteen tarkoituksena oli parantaa tietoyhteiskunnan saavutettavuutta. Kävijäkyselyn perusteella väestö, jolla ei ole omaa tietokonetta taikka mahdollisuutta käyttää tietokonetta töissä tai koulussa, oli löytänyt hyvin Internetpisteeseen. Kontupisteeseen muodostui käyttäjäryhmä, joka ei käyttänyt tietokonetta missään muualla ja joka koki mahdollisuuden henkilökohtaiseen opastukseen erittäin tärkeäksi. Kontupiste vastasi selkeästi olemassa olevaan tarpeeseen helposta paikasta käyttää Internetiä.

Urban kulttuuri ei silti jäänyt vain Kontulaan käpertyneeksi hankkeeksi. KontuFestari oli Helsingin mittakaavassa merkittävä tapahtuma, joka sekä huomiointiin mediassa että joka tunnettiin ja jonne saavuttiin kauempaa. Albumit auki -galleria tavoitti Internetin kautta katsojia eri puolilta maailmaa. UrbanTV:n parhaat saavutukset syntyivät verkostoitumalla ja ne näytettiin TV:ssä.

Ongelmallista Urban kulttuurissa oli, ettei se kunnolla tavoittanut alueen runsasta maahanmuuttajaväestöä. Kontupisteen toiminta oli pääosin suomeksi järjestettyä ja Albumit auki -hankkeenkin kuvat kiinnostivat enimmäkseen suomalaista väestönosaa. Myös KontuFestari oli jäänyt maahanmuuttajille jossain määrin vieraaksi.

Urban kulttuurin voi ajatella edustaneen paitsi kulttuuritoiminnan tarjoamista, mutta myös tuoneen alueelle aktiivista katuelämää ja lähiöostoskeskukselle uusia sisältöjä. Lisäksi Urban kulttuuri toi Kontulalle positiivista julkisuutta: erityisen merkittävänä voi pitää sitä, että se huomattiin useamman kerran vuodessa maan valtamediassa Helsingin Sanomissa.

Urban kulttuurin vahvuutena oli sen innovatiivinen konsepti, mutta heikkoutena Kontupisteen toiminnan lievä ”sisäänpäinkääntyneisyys”. Paikalliset yhteistyötahot oli löydetty hyvin, mutta kulttuurin kentän toimijoihin ei vielä ollut kovin laajalti verkostoiduttu. Kulttuurisisältöihin liittyvien kohtaamisten aktiivisena rakentajana hankkeessa olisi siten ollut vielä kehitettävää. Sekä toiminnan mahdollisuuksia luovana, että mielikuviin liittyvänä lähiökohennuksena hanketta voi sen sijaan pitää varsin onnistuneena.

Sammandrag

Gemenskapsinitiativet Urban II inom EU genomfördes i 70 städer i Europa under 2000–2006. I Finland skedde det som ett åtgärdsprogram gemensamt för Helsingfors och Vanda. Syftet med gemenskapsinitiativet var att ge hotade delområden i stadsregioner ett lyft och att främja hållbar utveckling. 50 utvecklingsprojekt fick finansiering via Urban II i Helsingfors. Den föreliggande undersökningen granskar verksamheten inom och inverkan av ett utvecklingsprojekt, Helsingfors stads kulturcentrals och dotterbolaget Glaspalatsets Media Center Ab:s projekt Urban kultur.

Projektet Urban kultur genomfördes 2002–2006 i stadsdelen Gårdsbacka i Helsingfors. Urban kultur var ett paraply för sex delprojekt, som finansierades av Europeiska regionutvecklingsfonden, inrikesministeriet/Nylands förbund och Helsingfors stad.

Hela projektets betydelse bedöms ur fyra synvinklar: 1) för vem gav projektet möjlighet att delta och vilken betydelse hade verksamhetens fysiska plats, 2) hur var projektet kopplat till annan verksamhet i Gårdsbacka eller kulturväsendet, 3) hur känd och viktig var verksamheten, 4) förde projektet med sig positiv publicitet för området. Bedömningen bygger på enkäter bland besökarna på Kontupiste och gatugallupar i december 2005 och januari 2006 samt på det material som projektet producerade.

Projektet Urban kultur utgick från att ge alla tillgång till informationsområdet, producera kulturellt innehåll och aktivera den kulturella verksamheten i Gårdsbacka med omgivning. Delprojekten var följande:

- 1) Kontupiste var ett datorrum eller en teknologistuga i Gårdsbacka köpcenter. Personalen vägledde vid behov den som använde datorn. Här fanns en trådlös WLAN-förbindelse och maskinerna tillämpade operativsystemet Linux. Verksamheten var öppen för alla och avgiftsfri.
- 2) Fotogalleriet Albumit auki var en öppen bank med elektroniska fotografier på Internet. Temat var Helsingfors. Vanliga människor hade gett egna bilder som beskriver Helsingfors från slutet av 1800-talet till i dag. Se <http://albumit.lasipalatsi.fi>.
- 3) Kursen Nettirohkeus (Modigt ut på webben) lärde ut hur man använder datorn och Internet. Den riktade sig främst till seniorer och andra som inte är så insatta i hur informationsområdet fungerar. Penaali Oy ordnade

kommunikationsläger för unga på Kontupiste och den närliggande högsta-
dieskolan Vesalan yläasteen koulu.

- 4) Urban TV ordnade gratis video- och radioverkstäder som var öppna för alla. Där fick deltagarna lära sig grunderna till hur man använder videokamera, radiobandspelare och editeringsprogram. Det var också möjligt att avgifts-
fritt låna kamera/radiobandspelare för eget bruk. Två dokumentärfilmer
som gjorts med hjälp och stöd av Urban TV visades på TV.
- 5) KontuFestari var ett gratis musikaliskt friluftsevenemang, som det lokala
fotbollslaget i Gårdsbacka, FC Kontu, arrangerade fyra somrar. År 2006
pågick festivalen i tre dagar och huvudevenemanget hölls i augusti i Kälk-
parken.
- 6) Kulturkurser för Helsingforsskolor arrangerades av konstcentret Annegår-
den. Kursernas syfte var att ge högstadie- och gymnasieelever en inblick i
stadens kulturutbud. Trots att kulturkurserna skulle ha arrangerats också
utan projektet, togs de med i Urban kultur, för då kunde också skolor i
målområdet för Urban II-programmet delta med säkerhet.

Delprojekten inom Urban kultur nådde en bred publik i olika ålder. KontuFes-
tari riktade sig i första hand till unga och vuxna. Kontupiste besöktes av per-
soner i olika ålder och med varierande etnisk bakgrund. Också de övriga pro-
jekten på Kontupiste hade sina målgrupper – fotoalbumet och kurserna om
Internet nådde lite äldre, mindre vana webbanvändare främst i den närmaste
omgivningen. Urban TV:s öppna kurser nådde ”föregångare” runt om i sta-
den.

Syftet med Kontupiste var att förbättra informationssamhällets tillgänglighet.
Enligt besökarenkäten hade de som inte har egen dator eller möjlighet att an-
vända dator på jobbet eller i skolan lätt att hitta hit. På Kontupiste uppstod en
användargrupp som inte använde dator någon annanstans och som upplevde
det mycket viktigt att kunna få personlig vägledning. Kontupiste svarade mot
ett klart behov att på en lättillgänglig plats kunna använda Internet.

Urban kultur blev inte alls ett projekt enbart för Gårdsbacka. KontuFestari var
ett i Helsingfors skala omfattande musikevenemang, som kom fram i medier-
na, var känt och fick besökare långt ifrån. Fotoalbumet nådde via Internet tit-
tare på olika håll i världen. Det bästa inom Urban TV uppstod via nätverk och
visades på TV.

Men Urban kultur nådde inte de många invandrarna i östra Helsingfors til-
lräckligt väl. Verksamheten på Kontupiste gick främst på finska och fotoalbu-

met intresserade mest finländare. Inte heller KontuFestari lyckades locka in-
vandrarerna.

Utöver kulturell verksamhet kan Urban kultur tänkas ha tillfört området ett
aktivt gatuliv och det lokala köpcentret nytt innehåll. Dessutom fick Gårdsbacka
positiv publicitet i och med projektet: särskilt viktigt var att det uppmärksam-
mades flera gånger om året i landets största dagstidning Helsingin Sanomat.

Urban kulturs styrka var det innovativa konceptet, men svagheten var att Kon-
tupiste blev en aning inåtvänt. De lokala samarbetspartnerna var väl företräd-
da, men kulturaktörerna hittade inte sin plats i nätverken i tillräcklig utsträck-
ning. Projektet borde alltså bättre ha förmått skapa möten med kulturen. Däre-
mot kan projektet anses ha lyckats rätt väl som skapare av möjligheter till
aktivitet och som höjare av ytterstadens image.

Abstract

The EU Urban II Community Initiative was implemented in 70 European cities during 2000-2006. The pilot cities in Finland were Helsinki and Vantaa with a common programme. The mission of the Community Initiative was to improve the urban areas at risk and to further sustainable development. Urban II funding was granted to 50 development projects in Helsinki. This assessment study discusses one project, viz. the impacts and culture of the Urban Culture Project of Helsinki City Cultural Centre and its affiliated company Lasipalatsi Media Centre.

The Urban Culture Project was implemented in 2002-2006 in Kontula suburban area in Helsinki. The Project was the umbrella project of six sub-projects that was financed by the European Regional Development Fund, the Ministry of the Interior, Uusimaa Regional Council and the City of Helsinki.

The impact of the Urban Culture Project and its sub-projects are being assessed from four different angles: 1) to whom the project operations created opportunities to participate and what was the significance of the operation location, 2) how the Project was linked with other activity in Kontula or in the field of culture, 3) people's awareness of the Project and its importance, 4) did the Project bring positive publicity to the district. The assessment is based on user questionnaires that were circulated in December 2005 and January 2006, on street polls and on the material produced by the Urban Culture Project.

The starting point of the Urban Culture Project was to bring the abilities required by the information society within reach of everyone. Other goals were to produce cultural contents as well as to activate cultural operations in Kontula and its neighbouring areas. The sub-projects were as follows:

- 1) Kontupiste centre. An open, free technology hut where the staff assisted those in need of help in using computers. There was a wireless WLAN, and the computers operated in Linux environment.
- 2) Open Your Photo Albums was an open electric photo gallery on the Internet. The theme was Helsinki, and the photos handed over by ordinary citizens were about Helsinki from the late 19th century to date, see <http://albumit.lasipalatsi.fi>.
- 3) Net Courage a training course where the use of computers and the Internet were taught primarily to senior citizens and also to other groups ill equip-

ped for the information society. Penaali Oy also organised communication camps at Kontupiste centre and in the school nearby.

- 4) Urban TV organised free for all video and radio workshops where people learned the rudiments of using video cameras, radio cassette recorders and editing programmes. Urban TV offered also the possibility of borrowing video cameras/radio cassettes recorders for private use. Two document films made with Urban TV's guidance and support were broadcast on national TV.
- 5) Kontu Festival was a free open air music event that FC Kontu organised in four subsequent summers. In 2006, the main event of the festival, grown into a three-day do by then, took place in August in Kontula Kelkkapuisto park.
- 6) Cultural Classes targeted to Helsinki schools were organised in Annantalo Art Centre, with the aim of informing upper grade and high school students about the City's cultural offerings. Even though such classes were given in any case, the cultural classes were included in the Urban Culture overall project, thus ascertaining that schools situated in the Urban II target area participated in the classes.

The sub-projects in the Urban Culture project widely reached different age groups. The target groups of Kontu Festival were naturally youth and adults. People of all ages and different ethnic backgrounds visited Kontupiste centre. Also the other projects in Kontupiste centre had their own target groups – Open Your Photo Albums and Net Courage classes were meant for those not very routinized computer users, often rather elderly, mostly from the neighbouring areas. Urban TV open classes attracted “trail blazers” from all parts of the city.

The mission of Kontupiste centre was to improve the attainability of the information society. Based on a visitor questionnaire it appeared that people who do not have a computer of their own nor the opportunity of using one elsewhere had easily found the Internet centre. A user group that did not use computers elsewhere and considered the opportunity for personal guidance very important was formed in Kontupiste centre. Kontupiste was clearly responding to the existing need for an easily accessible place to use the Internet.

However, Urban Culture did not remain a project curled up in Kontula only. Kontu Festival was an important event on Helsinki scale, and it got media attention, was known to people and attracted visitors from far and near. The Open Your Photo Albums gallery attracted visitors via Internet from all over

the world. The best achievements of Urban TV were made through networking and they were broadcast on national TV.

Urban Culture was not, however, entirely problem free. The project did not quite reach the immigrant population. The working language in Kontupiste operations was mainly Finnish, and the pictures in Open Your Photo Albums primarily interested the Finnish-speaking population. Also Kontu Festival has remained rather distant to immigrants.

Besides offering cultural activities, Urban Culture can be considered to have activated the area's street life and brought new aspects to the shopping mall. Furthermore, Urban Culture gave Kontula positive publicity: especially significant is the fact that the project was referred to several times per year in the nation's leading daily Helsingin Sanomat.

The strength of Urban Culture was the innovative concept, but the weakness was the slight "introversion" of Kontupiste operations. Local co-operation partners were found easily enough, but networking with the actors in the cultural field was not very comprehensive. The project would have needed more developing in its role as the active promoter of encounters related to cultural contents. However, the project can be considered a success as a creator of operation opportunities and a maker of a community face-lift.

Liite 1 suosituksia teknologiatuvalle

Tila

Vilkas paikka ja saavutettavuus toiminnan edellytyksiä
Kävijäkyselyn perusteella monet saivat tiedon teknologiatuvasta kulkiessaan sen ohi. Siten toiminnalle voi keskeisenä tekijänä pitää sijaintia riittävän vilkkaalla paikalla. Lisäksi, koska teknologiatupa tarjosi innovatiivisia, kaupungin mittakaavassa ainutlaatuisia palveluja, joista oli toistaiseksi kiinnostunut lähinnä edelläkävijöiden joukko, voi näiden toimintojen edellytyksenä pitää hyvää saavutettavuutta. Jos vastaavanlaisia teknologitupia halutaan perustaa lisää, on sijainnin keskeisyyden ja saavutettavuuden huomioiminen keskeistä.

Tila

Tietokonetuvan kannalta 129 neliömetrin tila on riittävä – kaikki yksitoista konetta mahtuivat tilaan hyvin. Koneiden määrää voi myös pitää sopivana, sillä pienessä tilassa säilyi rauhallinen tunnelma, ja vapaa kone löytyi silti varsin nopeasti. Muuten tila oli kuitenkin hieman pieni. Kävijäkyselyssä tilaan toivottiin kahvilaa. Myös kulttuuritoiminnan kannalta olisi hyvä, jos teknologiatuvassa olisi erillinen tila, jossa voisi keskustella ja ideoida rauhassa ilman, että koneiden ääressä työskentelevät häiriintyvät.

Tilassa oleva trikkikuvauksen mahdollistava blue screen tausta osoittautui lähes turhaksi, sillä videoita kuvataan enemmän ulkotiloissa. Tv-studiota enemmän tarvetta olisi ollut luultavasti äänitysstudioille.

Tekniikka

Linux

Linuxia puoltaa teknologiatuvan käyttöjärjestelmänä ilmaisuus ja suomalainen alkuperä. Toisaalta sen haittapuolena voi pitää sitä, että Windows on selvästi yleisin käyttöjärjestelmä ja tottumattomat käyttäjät saattavat kokea Linuxin vieraaksi. Tosin tuvan keskeinen idea oli, että koneen käytössä saa apua, mikäli sitä tarvitsee, ei järjestelmää voi pitää merkittävänä haittapuolena. On-

gelmallisempi tilanne saattoi tosin olla niillä käyttäjillä, jotka tottuivat teknologiaturvassa Linuxiin ja yrittivät käyttää muualla itsenäisesti Windowsia. Linuxin ilmaisuus kuitenkin puoltaa järjestelmän valintaa.

Radio- ja videotekniikka

Editointiohjelmissa on keskeistä löytää tilanteen vaatima tasapaino mahdollisimman helpon ja mahdollisimman hyvän välillä. Kävijöitä voi olla vaikea sitouttaa toimintaan, minkä johdosta kurssit täytyy pitää lyhyinä ja ohjelmien perusteiden olla opittavissa kahden kerran kurssin aikana. Koska haastattelujeni perusteella editointi koettiin haastavaksi, ensisijaisen on käytettävien ohjelmien opettelu helppous. Sellaiset ohjelmat kuten ammattilaisten käyttämä Pro tools äänen editointiohjelma olivat harrastajakäyttöön tarkoitettussa tilassa melko turhia.

iMac

Vaikka useimmat käyttävät kotikoneina PC:tä voi iMacia pitää perusteltuna valintana editointikoneeksi, sillä sen tarjoamat editointimahdollisuudet ovat selvästi PC:tä paremmat. Etenkin ”edelläkävijöiden” joukolle iMac voi olla hyvin keskeinen. Tässä joukossa oli sellaisia, jotka tulivat Kontupisteen nimenomaisesti sen takia, että heillä on kotikoneena PC, jonka he kokivat editointikoneena riittämättömäksi. Vaikka iMacin opettelu saattoi olla hieman vaativaa, voi iMacia itsessään pitää yhtenä keskeisenä Kontupisteen tarjoamana palveluna.

Organisointi

Henkilökunta !

Tuvan keskeinen palvelu oli koneiden käytössä opastava henkilökunta, mikä edellytti kahta työntekijää mikäli aukioloaikoja (ma-pe klo 10–18, la 10–17) olisi jatkossa haluttu noudattaa. Kahta työntekijää voi pitää tärkeänä myös sen takia, että jos teknologiaturvan halutaan olevan innovatiivinen teknologiaturpa, sen työntekijöillä täytyy olla asiakaspalvelun lisäksi rauhoitettua aikaa toiminnan suunnitteluun.

Vastuunjako

Teknologiaturpa tarvitsee selkeän vastuuhenkilön, joka koordinoi tuvan kaikkea toimintaa. Olennaista on, että tämä henkilö on läsnä tilassa suurimman osan sen aukioloajasta ja hänen kanssaan voi tulla keskustelemaan tulevassa järjestettävästä toiminnasta. Jatkossa toiminta olisi ollut suotavaa järjestää si-

ten, että teknologiatupa on selkeästi yksi hanke, jonka alaisuudessa järjestetään kurssitoimintaa.

Tiedonkulku

Uusien ideoiden synnyttäminen eristyksissä on vaikeaa. Jotta teknologiatuvan toiminta pysyy ”ajan hermolla” voi pitää tärkeänä, että tuvan päävastuuhenkilön yhteys teknologiaa ja kulttuurisisältöjä yhdistävään Lasipalatsin Media-keskus Oy:n on tiivis. Suora kommunikaatioyhteys teknologiatuvan ulkopuolisiin tahoihin olisi helpottanut teknologiatuvan toiminnan innovatiivista kehittämistä kulttuurin kentällä merkittäväksi toimijaksi.

Kurssien kohdeyleisö

Tiedottaminen

Innovatiivisen teknologiatuvan kurssitoiminnan haaste on toiminnan uutuus: innovaatioita ei osata kaivata eikä etsiä. Tiedotuskanavaksi eivät siten riitä omat www-sivut, sillä niiden löytäminen edellyttää, että osaa hakea toimintaa. Tiedottamisessa on haasteellista myös vakiintumattoman toiminnan statuksen epämääräisyys. Vaikka tieto tavoittaisi, toimintaa ei välttämättä ymmärretä eikä tiedetä keille se on tarkoitettu, mikä on saattanut ehkäistä osallistumista. Tiedottaessa olisi siten ollut keskeistä käyttää apuna luotettaviksi koettuja lähteitä – nuorisotaloa, kouluja, Helsingin Sanomia, työpaikkoja.

Pieni maksu olisi saattanut myös luoda kursseille ”luotettavampaa imagoa”. Yksi epämääräisyyttä lisäävä tekijä on saattanut olla ilmaisuus, sillä pieni maksu saatetaan ymmärtää joskus laadun takeeksi. Lisäksi täysin ilmaiseen toimintaan ei myöskään sitouduta, vaan kursseille saatettiin jättää helposti saapumatta.

Paikallisten resurssien hyödyntäminen

Paikallisten resurssien hyödyntämistä voi pitää tärkeänä, sillä silloin ulkopuolella suunniteltu teknologiatupa kytkeytyy osaksi alueen arkea ja identiteettiä, eikä jää vieraaksi ”muiden tilaksi”. Hyviä kokemuksia yhteistyöstä syntyi paikallisten koulujen, järjestöjen ja nuorisotalojen kanssa.

Heikkojen ryhmien tavoittaminen

Alueellisessa kulttuuritoiminnassa voi pitää tärkeänä sen kohdentumista kaikille eikä ainoastaan keskittymistä heikkoihin ryhmiin. Silti, heikot ryhmät tulisi huomioida erityisesti, sillä ilman kohdentamista harrastustoiminta ta-

voittaa helposti vain jo valmiiksi aktiiviset asukkaat. Osallistuminen uuteen toimintaan edelläkävijöiden joukossa saattaa kuitenkin luoda heikommille ryhmille erittäin tärkeää tunnetta osallisuudesta. Hyviä käytäntöjä ovat olleet esimerkiksi maahanmuuttajanaisille kohdennettu radiokurssi, Albumit auki -gallerian esittely ja Myllypuron sairaalaan pitkäaikaissairaiden osastolle sekä koulun erityisluokalle tarjottu dokumenttikurssi. Erityisen kohdentamisen kautta heikoille ryhmille on luotu mahdollisuus kuulua tietoyhteiskunnan sisällöntuotannon edelläkävijöihin.

Teknologiatupa kulttuurikentän toimijana

Verkostoituminen ulkopuolelle

Alueellisen kulttuuritoiminnan eräänlaisena ”riskinä” on muusta kulttuuritoiminnasta irralleen jääminen. Kulttuuritoiminta ei ole erityisesti paikkaan sidottua, vaan kulttuuriprosessit elävät eri paikoissa. Kulttuuritoiminnassa on myös kyse kommunikaatiosta ja kohtaamisista, joiden syntymisen edistämistä voi pitää yhtenä kulttuuritoiminnan tavoitteena. Kun kyse on vielä kulttuuritoiminnassa, joka hyödyntää Internetiä, ei toimintaa ole syytä sitoa liian tiukasti paikallisuuteen, vaan tulisi pyrkiä rakentamaan verkostoja, joiden kautta tekijät pääsisivät osallistumaan heille itselleen merkittäviin kulttuuriprosesseihin. Tässä mielessä erittäin hyväksi yhteistyökumppaniksi osoittautui DocPoint-festivaali. Toinen hyvä yhteistyökumppani olisi voinut olla esimerkiksi uusmedia-alan oppilaitos, jota kautta voisi löytää kurssien vetäjiä. Opiskelijoiden kautta saattaisi myös kulkea tietoa siitä missä ”alalla mennään” ja tämä saattaisi synnyttää uusia kumppanuuksia.

Teknologiatuvan Internetsivusto

Teknologiatuvan oman Internetsivuston asemaa olisi tullut miettiä. On kyseenalaista, mikä on paikallisen sähköisen kulttuurivaihtoareenan kohdeyleisö. Saman alueen asukkaille merkityksellisiä osallistumisen areenoita saattavat olla aivan eri, ja paikallisiin asioihinkin liittyvät kulttuurisisällöt tavoittavat ehkä paremmin kaupunginosan sivustolta.

Teknologiatuvan Internetsivusto olisi palvellut parhaiten, jos se olisi ollut aktiivinen aikaansa seuraava linkkigalleria, jonka kautta syntyisi yhteyksiä erilaisiin sisältösivuihin. Linkkejä olisi voinut olla esimerkiksi Nuorten mediapaja Hattutehtaaseen, musiikkisivusto miskeri.netiin, paikalliselle asukassivustolle. jne. Sivun oma sisältö olisi voinut keskittyä teknologiatuvan toiminnasta tiedottamiseen. Lisäksi se olisi voinut tarjota esitysareenan ensi-

sijaisesti teknisten välineiden opiskelumielessä tehdyille vidoille ja radionauhoituksille, joissa sisältö on hieman toisarvoinen. Mikäli vastaavia teknologia-
tupia perustetaan jatkossa lisää, niillä voisi olla esimerkiksi yhteinen ”harjoitussisältöjen” sivusto.

Lähteet

- Atkinson, Rob** (2000). Combating Social Exclusion in Europe: The New Urban Policy Challenge. *Urban Studies* 37:(5-6), 1037-1055.
- Bäcklund, Pia & Schulman, Harry** (toim.) (2003). Lähiöprojekti lähikuvassa. Lähiöprojekti-kauden 2000-2003 arviointi. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Eronen, Anne & Luomala, Juha Elina & Paju, Elina** (2002) Metron tuomat. Itähelsinkiläisten kokemuksia hyvinvoinnistaan. Helsinki: Stakes.
- Evans, Graeme** (2005). Measure for Measure: Evaluating the Evidence of Culture's Contribution to Regeneration. *Urban Studies* 42 (56), 959-983.
- Lankinen, Markku** (2001). Alueellisen eriytymisen suunta Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla 1990-luvulla. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2001:6.
- Lankinen, Markku** (2003). Tunnuslukuja ja kehityspiireiteitä Helsingin lähiöistä. Teoksessa **Bäcklund, Pia & Schulman, Harry** (toim.). Lähiöprojekti lähikuvassa. Lähiöprojekti-kauden 2000-2003 arviointi. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2003:4.
- Karisto, Antti, Karjalainen, Pekka & Seppänen, Marjaana** (2003). Lähiöt, kaupunkisosaalisyys ja projektitoiminta. Teoksessa Kopomaa, Timo (toim.). Kohti kaupunkisosaalisyys -haasteena tasapainoinen kaupunki. Helsinki: Palmenia-kustannus, 229-250.
- Kokkonen, Jouko** (2002). Kontulan vaiheet. Teoksessa Kokkonen, Jouko (toim.). Kontula Elämää Lähiössä. Helsinki: SKS, 10-175.
- Korhonen, Erkki** (2003). Asukkaiden mielipiteitä lähiöprojektista. Bäcklund, Pia & Schulman, Harry (toim.) (2003). Lähiöprojekti lähikuvassa. Lähiöprojekti-kauden 2000-2003 arviointi. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 55-73.
- Kuoppala, Mikko, Laine, Päivi, Uusihakala, Juho, Anttiroiko, Ari-Veikko & Rasinkangas, Jarkko** (2004). Suomen vuosin 2001-2006 Urban II yhteisöaloiteohjelman väliarviointi. Arvioinnin loppuraportti. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2004:2.
- Kangas, Anita** (1999). Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Teoksessa Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.). Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto, 156-178.
- Landry Charles & Bianchini, Franco** (1998). Luova kaupunki. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Meredyth, Denise & Ewing, Scott & Thomas, Julian** (2004). Neighbourhood Renewal and Government by Community. *International Journal of Cultural Policy* 10(1), 85-101.
- Miles, Malcolm** (2005) Interruptions: testing the Rhetoric of Culturally Led Urban Development. *Urban Studies*, 42 (5-6) 2005, 889-911.
- Raunio, Kyösti** (2000). Sosiaalityö murroksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Roivainen, Irene** (1999). Sokeripala metsän keskellä. Lähiö sanomalehden konstruktiona. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 1999:2.
- Stevenson, Deborah** (2004). "Civic gold" rush. *Cultural Planning and the Politics of the Third Way*. *International Journal of Cultural Policy* 10(1), 119-131.
- Urban II yhteisöaloiteohjelma, ohjelma-asiakirja (2001). Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Vaattovaara, Mari** (2000) Muuttoliike sosiaalisen eriytymisen moottorina. Teoksessa Bäcklund, Pia & Schulman, Harry (toim.). Kunnostusta ja kuntokävelyä, asukastiloja ja aikamatkoja. Onnistuiko Helsingin kaupungin lähiöprojekti? Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2000:4,71-76.
- Wacquant, Loïc** (1996). The Rise of the Advanced Marginality. Notes on it's nature and Implications. *Acta Sociologica* 39 (2) 121-139.

Haastattelut

Arvioinnissa hyödynnetty seuraavien henkilöiden kanssa käytyjä keskusteluja:
Flinck, Tomi Kontupisteen asiakaspalvelija
Helminen, Larri Kontulan asukasaktiivi
Ilmarila, Eeva Kontupisteen asiakaspalvelupäällikkö 2003-2005

Kirves, Liisa Nettirohkeus projektivastaava
Lehtinen, Rafael Kontulan asukasradion perustaja
Piirainen, Minna Kontupisteen asiakaspalvelupäällikkö 2006
Raski, Mia UrbanTV projektivastaava
Rista, Eeva Albumit auki -projektivastaava
Tuominen, Ilkka KontuFestari, tuottaja

Internetlähteet

<http://www.aluesarjat.fi>
<http://www.kontula.com>